

10—17 januari

Debatter m. m.

Tisdagen den 10 januari

	Sid.
Ålderspresidentens hälsningsanförande	5
Anförande av talmannen efter talmansvalen	7
Meddelande ang. sammanträdestider, m. m.	8

Onsdagen den 11 januari

Talmannens anförande vid riksdagens öppnande	9
--	---

Torsdagen den 12 januari

Interpellationer av:

herr Wiklund i Stockholm ang. åtgärder till begränsning av luftföroreningar genom bilavgaser	11
herr Nilsson i Lönsboda ang. modernisering av almanackans namnlängd	13
herr Hermansson ang. de amerikanska bombangreppen mot Nordvietnam	13
herr Bohman ang. direktiven för 1965 års försvarsutredning	14
herr Gustafsson i Skellefteå ang. villkoren för erhållande av lokaliseringspolitiskt stöd	15
herr Öhvall ang. transport av renar till gynnsammare betesområden, m. m.	16
herr Berglund ang. bostadslån för förbättring av äldre bostadsbestånd	17
Meddelande om enkla frågor av:	
herr Turesson ang. åtgärder för att förbättra polismans personliga skydd	20

	Sid.
herr Larsson i Norderön ang. ersättning för av gnagare förorsakade skador på inbärgad gröda	20
herr Nihlfors ang. skyddet för TV- och radiosändare mot åverkan eller sabotage	20
herr Bengtson i Solna ang. åtgärder för att underlätta för fotgängare att passera med trafiksignaler utrustade övergångsställen	20
herr Sjöholm ang. verkställigheten i äktenskapskillnadsmål av domstols beslut om vårdnaden av barn	20
herr Werbro ang. begränsning av minderårigas rätt att inneha luft- och fjädervapen	20
herr Dickson ang. lagskyddet mot oljeutsläpp från fartyg i öppen sjö	20
herr Dickson ang. det relativa betygsättningsystemet	20
herr Dickson ang. tillämpningen av den s. k. 80-procentregeln vid beskattningen	20
herr Dickson ang. åtgärder för att främja tillkomsten av el-drivna fordon	20
herr Börjesson i Falköping ang. den senaste taxehöjningens inverkan på statens järnvägars konkurrenskraft	20
herr Persson i Heden ang. förflyttningen av för samhällsvård omhändertagna barn	20
herr Nilsson i Gävle ang. fullgörandet av statens järnvägars skadeståndsskyldighet gentemot enskilda personer vid olycksfall	20
herr Hector ang. offentliggörandet av namn på i brottssammanhang anhållna personer	20

Fredagen den 13 januari

Interpellationer av:

herr Hector ang. undervisningen för militär personal i de internationella konventionsbestämmelserna angående rättsliga och humanitära regler i krigstillstånd	28
herr Lorentzon ang. åtgärder för att minska arbetslösheten i norrlandslänen	29

Tisdagen den 17 januari

Svar på frågor av:

herr Dickson ang. tillämpningen av den s. k. 80-procentregeln vid beskattningen	31
herr Nihlfors ang. skyddet för TV- och radiosändare mot åverkan eller sabotage	31
herr Turesson ang. åtgärder för att förbättra polismans personliga skydd	32

	Sid.
herr Werbro ang. begränsning av minderårigas rätt att inneha luft- och fjädervapen.....	33
herr Hector ang. offentliggörandet av namn på i brottssammanhang anhållna personer.....	34
herr Sjöholm ang. verkställigheten i äktenskapsskillnadsmål av domstols beslut om vårdnaden av barn.....	35
herr Persson i Heden ang. förflyttningen av för samhällsvård omhändertagna barn.....	36
Interpellation av fru Nettelbrandt ang. helikopter- och svävartrafik i Stockholms skärgård.....	38
Meddelande om enkel fråga av herr Ekström i Iggesund ang. skattskyldigheten för ersättningar och tävlingspriser till utövare av amatör-idrott.....	42

Samtliga avgjorda ärenden

Tisdagen den 10 januari

Val av talman och vice talmän.....	6
Val av sekreterare.....	7

Torsdagen den 12 januari

Val av talmanskonferens.....	10
» » kanslideputerade.....	10
» » kanslitillsättare.....	10

Fredagen den 13 januari

Val av ledamöter i de ständiga utskotten.....	20
» » statsrevisorer med suppleanter.....	22
» » ledamöter och suppleanter i riksdagens krigsdelegation.....	23
» » medlemmar i Nordiska rådet.....	24
» » suppleanter i de ständiga utskotten.....	24
» » suppleanter i Nordiska rådet.....	26

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde andra kammaren här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingssalen.

Tisdagen den 10 januari

Kl. 11.00

§ 1

Hälsningsanförande

Sammanträdet öppnades av representanten för Stockholms stad herr **ERLANDER** såsom den ledamot, vilken bevisat de flesta riksdagarna, med följande ord:

Ärade kammarledamöter! Enligt riksdagsordningens bestämmelser har jag att hälsa er välkomna till 1967 års riksdags första sammanträde.

Det nya verksamhetsåret kommer att vara fyllt av viktiga arbetsuppgifter, som kräver en helgjuten insats av riksdagens ledamöter. Däri ligger ingenting nytt; det är gemensamt för alla riksdagssessioner. Ett fåtal av dem kommer att gå till historien. Men det är det samlade resultatet av många års arbete som har åstadkommit en total omvandling av vårt samhälle och av medborgarnas levnadsvillkor. Samhällsomdaningen är aldrig någonting avslutat. Nya frågekomplex aktualiseras ständigt. Det är det fascinerande med att vara politiker: att lösa dagens problem med blicken på morgondagens.

Denna vår dubbla uppgift gäller icke minst för den ekonomiska politiken. Vi måste återställa balansen i utrikeshandeln och bekämpa inflationen, men samtidigt måste vi trygga fortsatta framsteg och full sysselsättning.

I dag pågår intensiva ansträngningar inte bara att ena Europa handelspolitiskt utan också att skapa en global handelsgemenskap. Denna utveckling ger löften om stora fördelar men innesluter också svårigheter. Ökad handel,

skärpt konkurrens och tekniska framsteg skärper kraven på strukturomvandling av näringslivet.

Läget erinrar om situationen för hundra år sedan. På grundval av 1860 års fransk-engelska frihandelsfördrag uppstod en världsomfattande frihandel med en stark ekonomisk expansion som följd. Även då krävde frihandeln genomgripande strukturförändringar, men expansionen skedde till priset av omfattande mänskligt lidande och social misär.

En sådan utveckling kan inte vi tillåta. Vår uppgift är att forma en politik som både främjar ekonomiska framsteg och ger den enskilde medborgaren trygghet i förändringen — en svår, ansvarsfylld men stimulerande uppgift, som vi med utgångspunkt från våra skilda politiska värderingar bör söka lösa i största möjliga enighet.

Med förhoppning om ett arbetsfyllt och effektivt år hälsar jag er än en gång välkomna till 1967 års riksdag.

Detta anförande åhördes av kammarens ledamöter stående.

§ 2

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet till dess sekreterare hunnit utses ävensom att kanslipersonal blivit av honom till erforderligt antal för tillfället antagen; och blev dessa åtgärder på framställd proposition av kammaren godkända.

§ 3

Upplästes följande till kammaren inkomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 4 januari 1967.

Till justitiedepartementet har inkommit fullmakter för 7 personer som vid nya röstsammanräkningar utsetts till ledamöter av riksdagens andra kammare i stället för avgångna ledamöter av kammaren.

Granskning av fullmakterna företas inför departementschefen enligt § 32 riksdagsordningen.

Av fullmäktige i riksbanken är herrar Åsbrink, Kollberg och Wärnberg närvarande vid granskningen och av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar Strand, Johansson och Östman.

Någon anmärkning framställs ej mot fullmakterna.

Protokoll över granskningen och förteckning över de granskade fullmakterna skall tillsammans med fullmakterna överlämnas till andra kammaren.

Enligt uppdrag:

Margit Hirén

Den i protokollet omförmälda förteckningen var av följande lydelse:

Förteckning

över ledamöter av riksdagens andra kammare enligt fullmakter som granskats inför chefen för justitiedepartementet den 4 januari 1967.

Stockholms län

- 1 Flygunderingenjören Sören Norrby i Åkersberga

Göteborgs stad

- 2 Studierektorn Ingegärd Fränkel i Göteborg
- 3 Statistikern Kurt Hugosson i Göteborg

Göteborgs och Bohus läns landstingsområde

- 4 Ombudsmannen Georg Åberg i Sävedalen

Kopparbergs län

- 5 Fru Gudrun Sundström i Kvarnsveden

Norrbottnens län

- 6 Ombudsmannen Gösta Andersson i Luleå
- 7 Socialchefen Tage Hansson i Piteå

Vid nämnda protokoll var vidare följande de däri avsedda fullmakterna för herr Norrby, fru Fränkel, herrar Hugosson och Åberg, fru Sundström samt herrar Andersson i Luleå och Hansson i Piteå, att inträda såsom ledamöter av kammaren för tiden till den 1 januari 1969 efter respektive herr Helén, fröken Elmén samt herrar Björk i Göteborg, Johansson i Öckerö, Östrand, Holmberg och Lassinantti.

§ 4

Företogs uppdrag av kammarens ledamöter.

Vid uppdraget befanns herrar Zetterberg, Berg och Dahlgren, fru Lindberg samt herrar Mellqvist och Lindström vara frånvarande.

Herrar Berg och Lindström hade i till kammaren ingivna ansökningar, som nu upplästes, anhållit om ledighet från riksdagsgöromålen med åberopande av översända läkarintyg.

Från fru Lindberg samt herrar Dahlgren och Mellqvist hade till kammaren inkommit läkarintyg, vilka likaledes nu upplästes.

Enligt till kammarens kansli inkommet meddelande hade herr Zetterberg på grund av sjukdom blivit förhindrad att närvara vid uppdraget.

§ 5

Anställdes val av talman.

Efter det valsedlarna blivit öppnade och uppräknade befanns valet hava så

utfallit, att 218 röster tillfallit herr Thapper och 1 herr von Friesen; och hade kammaren alltså till talman utsett herr Thapper.

§ 6

Förtogs val av förste vice talman.

Efter det valsedlarna blivit öppnade och uppräknade befanns valet hava så utfallit, att 147 röster tillfallit herr von Friesen, 5 herr Cassel, 2 herr Tobé, 1 herr Börjesson i Falköping och 1 herr Thapper; sex valsedlar var ogilla.

Kammaren hade alltså till förste vice talman utsett herr von Friesen.

§ 7

Anställdes val av andre vice talman.

Sedan valsedlarna öppnats och uppräknats befanns 168 röster hava tillfallit herr Cassel, 1 herr von Friesen och 1 herr Tobé; tre valsedlar var ogilla.

Kammaren hade alltså till andre vice talman utsett herr Cassel.

§ 8

Herr TALMANNEN yttrade:

Herr ålderspresident, ärade kammarledamöter! Å egna och herrar vice talmäns vägnar ber jag att till kammarens ledamöter få framföra vårt tack för det stora förtroende som visats oss genom de nyss förrättade valen.

§ 9

Upplästes ånyo och lades till handlingarna under § 4 här ovan omförmälda ansökningar och läkarintyg.

Ansökningarna var så lydande:

Till Riksdagens andra kammare

På grund av sjukdom får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagsarbetet tills vidare.

Nyköping den 7.1.1967

Harry Berg

Till Riksdagens andra kammare

På grund av sjukdom anhåller undertecknad om tjänstledighet under tiden 9/1—22/1 1967.

Rosbol, Brunflo den 9/1 1967

Helge Lindström

Kammaren biföll dessa ansökningar.

Av de för herr Dahlgren, fru Lindberg och herr Mellqvist utfärdade läkarintygen inhämtades att herr Dahlgren, fru Lindberg och herr Mellqvist vore förhindrade att delta i riksdagsarbetet, herr Dahlgren tills vidare, fru Lindberg till och med den 29 och herr Mellqvist till och med den 31 innevarande januari; och beviljades herr Dahlgren, fru Lindberg och herr Mellqvist erforderlig ledighet från riksdagsgörömlåden.

I detta sammanhang beviljades herr Zetterberg ledighet från riksdagsgörömlåden tills vidare.

§ 10

Föredrogs åter det under § 3 här ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av de däri avsedda fullmakterna, lägga protokollet till handlingarna.

§ 11

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att genast företaga val av sekreterare, varefter det sålunda beslutade valet företogs; och befanns efter valsedlarnas öppnande och uppräknande valet ha så utfallit, att till sekreterare utsetts sekreteraren Sune K. Johansson med samtliga avgivna eller 164 röster.

Sedan sekreteraren på kallelse infunnit sig, meddelade herr talmannen honom underrättelse om valets utgång och hälsade honom välkommen.

Protokollföringen övertogs härefter av sekreteraren.

Nancy Eriksson

Bo Turesson

§ 12

Herr TALMANNEN yttrade:

Jag får tillkännagiva, att Kungl. Maj:t låtit genom offentligt anslag bjuda och kalla riksdagens samtliga ledamöter att onsdagen den 11 innevarande månad kl. 11.00 infinna sig i slottskapellet samt, efter förrättad gudstjänst, enligt § 34 riksdagsordningen begiva sig till rikssalen för att där inhämta vad Kungl. Maj:t har att meddela riksdagen.

§ 13

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöterna från var och en av rikets valkretsar avsedda biljetterna utlämnades till valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

§ 14

**Meddelande ang. sammanträdestider,
m. m.**

Herr TALMANNEN anförde:

Till kammarens ledamöter har utdelats bl. a. en preliminär plan för sammanträdena under vårsessionen 1967. Därav framgår att val av ledamöter och suppleanter i utskott avses skola äga

rum vid sammanträdet fredagen den 13 januari kl. 11.00 och att remissdebatten, såsom tidigare preliminärt meddelats, kommer att ta sin början torsdagen den 19 januari kl. 10.00.

Av planen framgår vidare att frågestunderna liksom under föregående år kommer att förläggas till torsdagarna och ta sin början kl. 16.30. Med hänsyn till att remissdebatten börjar torsdagen den 19 januari hålles dock den första frågestunden tisdagen den 17 januari kl. 15.30. Frågestunden den 26 januari, som är sista dag för avlämnande av fristående motioner, börjar kl. 10.30. Även för maj månad har vissa avvikelser måst göras från regeln att enkla frågor besvaras torsdagar kl. 16.30.

Av ett likaledes utdelat meddelande framgår bl. a. att kostnadsfri skrivhjälp kommer att tillhandahållas på samma sätt som under föregående år samt att personal för kvalificerade sekreteraruppdrag kommer att stå till kammarledamöternas förfogande genom att ett antal riksdagsstenografer i den nya personalorganisationen erhållit lönegradsplacerade tjänster med full tjänstgöringstid under sessionerna, varav viss del avser stenografering i kamrarna och återstoden utgöres av s. k. fyllnads-tjänstgöring genom kammarsekreterarnas försorg.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 12.16.

In fidem

Sune K. Johansson

Onsdagen den 11 januari

Kl. 10.30

§ 1

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökan:

Till Riksdagens andra kammare

Undertecknad anhåller härmed om ledighet från riksdagsarbetet under tiden 12/1—21/1 1967 för öppnande av och deltagande i ett vetenskapligt symposium vid universitetet i Florida, U.S.A.

Stockholm den 10 januari 1967

Ragnar Edenman

Kammaren biföll denna ansökan.

§ 2

På förslag av herr talmannen, som förklarade sig ha om tiden för valen samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att vid plenum torsdagen den 12 innevarande januari företaga val av fyra ledamöter i talmanskonferensen, två kanslideputerade samt sex ledamöter att jämte talmannen och vice talmännen tillsätta befattningshavare hos kammaren.

§ 3

På förslag av herr talmannen, som förklarade sig ha om tiden för jämväl dessa val samrätt med första kammarens talman, beslöt kammaren att vid plenum fredagen den 13 i denna månad företaga val av dels ledamöter och suppleanter i de ständiga utskotten, dels revisorer och revisorssuppleanter för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning, dels ledamöter och suppleanter i krigsdelegationen, dels ock medlemmar och suppleanter i Nordiska rådet.

§ 4

Herr talmannen och kammarens ledamöter begav sig kl. 10.45 till slottskapellet, där riksdagspredikan hölls av domprosten i Strängnäs, e. o. hovpredikanten Robert Murray. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen. Hans Maj:t Konungen öppnade där riksdagen med ett tal. Sedan första kammarens talman härefter framfört första kammarens vördnad, framträdde ANDRA KAMMARENS TALMAN och yttrade:

Eders Majestät!

Även om man med tillfredsställelse kan skönja en viss avspänning i det utrikespolitiska läget i Europa, existerar det tyvärr i andra delar av världen alltför många konfliktanledningar, som lätt kan sätta freden i fara. Den insats, som vårt lilla land kan göra för att söka överbrygga dessa motsättningar, sker säkerligen bäst genom fortsatt medverkan i Förenta Nationernas åtgärder för att åstadkomma nedrustning och hindra spridning av kärnvapen.

De framsteg som gjorts då det gäller att övervinna den handelspolitiska splittringen i Västeuropa är glädjande, likaså de nordiska ländernas gemensamma uppträdande i förhandlingarna inom det allmänna tull- och handelsavtalet.

Den fulla sysselsättningen och möjligheten att upprätthålla vårt folks levnadsstandard är i mycket hög grad beroende av produktionens ökning och vår export till andra länder. Den hittillsvarande pris- och kostnadsutvecklingen och det kvarstående underskottet i utrikeshandeln ger därför anledning till oro. Arbetsmarknads- och lokaliseringspolitiken måste ägnas stor

uppmärksamhet, och de enskilda människor, som drabbas av svårigheter i samband med förändringar inom vissa branscher, måste i görligaste mån hållas skadeslösa.

Knappheten på kapital nödvändiggör ömtåliga avvägningar mellan industriens investeringar och investeringar för andra ändamål, främst bostadsbyggande. Vissa skattehöjningar har befunnits ofrånkomliga, trots den starka återhållsamhet som kännetecknar riksstatförslaget och medför att utrymmet för reformer är mycket begränsat. Bland de förslag som bebådas synes den fortsatta utbyggnaden av åldringsvården och en höjning av folkpensionerna vara de mest angelägna.

Den kammare jag företräder kommer att i starkt medvetande om sitt stora

ansvar pröva Eders Majestäts framställningar.

Andra kammaren betygar Eders Majestät sin undersåtliga vördnad.

Till envar av talmännen överlämnades nu ett exemplar av dels Kungl. Maj:ts proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1967/68, dels ock Kungl. Maj:ts berättelse till 1967 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem

Sune K. Johansson

Torsdagen den 12 januari

Kl. 16.00

§ 1

Företogs val av fyra ledamöter i talmanskonferensen; och blev därtill utsedda

herr Bengtsson i Varberg,

- » Hedlund,
- » Ohlin och
- » Turesson,

envar med 122 röster.

Tre av valsedlarna var ogilla.

§ 2

Anställdes val av två kanslideputerade. Därvid lämnades på begäran ordet till

Herr ANDRE VICE TALMANNEN, som yttrade:

Herr talman! För vart och ett av de ytterligare val som skall företagas vid detta plenum ber jag att få avlämna en

gemensam lista, vilken godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Varje lista upptar namn å så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Den av herr andre vice talmannen beträffande detta val avlämnade listan upptog under partibeteckningen »Gemensam lista» följande namn:

Kristenson
Nyberg.

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades herrar Kristenson och Nyberg utsedda till kanslideputerade.

§ 3

Företogs val av sex ledamöter att jämte herr talmannen och herrar vice tal-

Interpellation ang. åtgärder till begränsning av luftföroreningar genom bilavgaser
mån tillsätta befattningshavare hos kammaren.

Herr andre vice talmannen avlämnade en lista, som under partibeteckningen »Gemensam lista» upptog följande namn:

Ekström i Björkvik
Levin
Nelander
Bengtsson i Landskrona
Wahlund
Björkman.

Sedan herr talmannen för kammaren uppläst denna lista, blev den av kammaren godkänd; och förklarades de personer, vilkas namn upptagits å densamma, utsedda till kanslitillsättare.

§ 4

Ordet lämnades på begäran till

Herr **ANDRE VICE TALMANNEN**, som anförde:

Herr talman! Jag hemställer, att kammaren måtte vid plenum fredagen den 13 innevarande januari utse suppleanter i de ständiga utskotten till ett antal av 19 i konstitutionsutskottet och andra lagutskottet, 21 i bevillningsutskottet och allmänna beredningsutskottet, 33 i statsutskottet, 18 i bankoutskottet, 20 i jordbruksutskottet samt 17 i vart och ett av de övriga utskotten utom i utrikesutskottet, där antalet grundlagsenligt skall vara åtta.

Denna hemställan bifölls.

§ 5

Interpellation ang. åtgärder till begränsning av luftföroreningar genom bilavgaser

Ordet lämnades på begäran till

Herr **WIKLUND** i Stockholm (fp), som yttrade:

Herr talman! I en av statens luftvårdsnämnd år 1966 utgiven broschyr »10 frågor och svar om bilavgaser» läm-

nas allmänheten följande dystra besked om den förvärring vi har att vänta av bilavgasproblemet:

»Mycket talar för att det kommer att ytterligare förvärras innan utvecklingen kan vändas. Bilparken växer för varje år och föroreningshalterna i våra stadscentra kan väntas öka ännu snabbare, eftersom flera bilar inte bara betyder flera föroreningskällor utan också en ökad benägenhet för trafikstockningar med åtföljande lägre medelhastighet. Ju lägre medelhastighet, desto större utsläpp per körd kilometer. Många trafikstopp betyder också sämre utspädning av avgaserna och högre föroreningshalter i den närmaste omgivningen.

De bestämmelser vi har att vänta inom den närmaste framtiden torde endast komma att omfatta nya bilar, och även om en reningsgrad för koloxid av omkring 90 % ligger inom möjligheternas ram, kommer det att ta avsevärd tid, innan en större del av bilparken sanerats. Medellivslängden på en bil är i dag ca 9 år. För att komma till rätta med bilavgaserna inom överskådlig tid behövs jämte en effektiv avgasrening även trafiktekniska åtgärder. Särskilda gågator, planskilda korsningar och stoppförbud på vissa gator är exempel på sådana, men den största effekten skulle uppnås genom en kapning av trafiktopparna orsakade av bilkörning till och från arbetet. En helhjärtad satsning på snabba och bekväma kollektiva transportmedel behövs framför allt i våra två största städer, om vi vill bibehålla den nuvarande stadsbildningen och en acceptabel luftkvalité.»

De två sista satserna i detta citat pekar ju inte precis hän mot några snabbverkande och samtidigt effektiva åtgärder. I varje fall gäller detta satsningen »på snabba och bekväma kollektiva transportmedel», eftersom transportmedel av antydna slag — närmast gäller det väl tunnelbanor? — är en fråga på lång sikt. En »lösning» genom ökad

Interpellation ang. åtgärder till begränsning av luftföroreningar genom bilavgaser

luftförorenande busstrafik kunde väl knappast nämnvärt minska den totala luftföroreningen ens vid en viss samtidig minskning av trafiktopparna genom begränsning av enskildas bilkörning till och från arbetet.

Några snara åtgärder för att med hjälp av lagstiftning på grundval av konstruktionstekniska framsteg minska den del av luftföroreningarna, som bilavgaserna utgör, har inte avhörts. Bestämmelser om de högsta halter av förorenande ämnen i bilavgaser som kan tillåtas eller förbud mot vevhusgaser tycks för närvarande inte anses ha sådan aktualitet att förslag till årets riksdag är att vänta. Den år 1965 tillkallade expertgruppen »för att leda ett utvecklingsarbete på bilavgasområdet» kommer enligt riksdagsberättelsen att arbeta hela år 1967 och redovisar i denna berättelse eller i övrigt inga delresultat av sitt arbete.

I motion nr II: 167 vid 1966 års riksdag hänvisade undertecknad till vad väl alla numera inser vara viktigt, nämligen att snara åtgärder till minskning av luftföroreningarna genom bilavgaserna är angelägna, och påyrkade en snabbutredning om provisorisk lagstiftning. Det framstår som lika naturligt att bilar, såvitt detta med rimliga kostnader är praktiskt möjligt, förses med särskilda anordningar eller i motorerna integrerade konstruktioner med avgasrenande verkan som att de är utrustade med ljuddämpare. Motionen tillkom med anledning av uppgiften att det erfordras inte mindre än fem år bara för att slutföra det av kommunikationsdepartementet initierade expertarbetet. Som det så riktigt påpekas i ovan åberopade broschyr kommer det sedan »att ta avsevärd tid, innan en större del av bilparken sanerats» som en följd av bestämmelser som eventuellt kan komma att utfärdas på grundval av expertarbetets resultat. Så mycket angelägnare är det då att åtgärder för att komma till rätta med bilavgasproblemet om möjligt påskyndas.

I tredje lagutskottets av riksdagen godkända utlåtande, i vilket ovannämnda motion besvaras (nr 25 år 1966), är utskottet avsevärt mera optimistiskt rörande möjligheterna att snart få fram sådana resultat av expertgruppens arbete att åtgärder av här åsyftade slag kan vidtagas. Efter hänvisning till att föreskrifter i USA inte utan närmare undersökning kan överföras till vårt land heter det sålunda:

»Redan under innevarande år uppges emellertid den nämnda expertgruppen kunna framlägga resultat av en undersökning som kan utgöra underlag för en preliminär bedömning huruvida dessa bestämmelser kan tillämpas i vårt land. Expertgruppen bör också enligt luftvårdsnämnden på en relativt kort tid kunna skaffa sig en uppfattning om effektiviteten hos förekommande svenska och utländska konstruktioner för avgasrening som i dag finns tillgängliga. Ett ställningstagande till frågan om obligatoriska avgasrenare anses därför kunna fattas inom betydligt kortare tid än fem år.»

Viss inskränkning av tomgångskörning av bilar genom lagstiftning, som just nu är aktuell, är visserligen en åtgärd av intresse i detta sammanhang men dock otillräcklig för att få till stånd en mera väsentlig minskning av olägenheterna av bilavgaserna.

Med stöd av vad sålunda anförts får jag anhålla om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande frågor:

Förhåller det sig alltså, så, att det först år 1970 kan föreligga tekniskt underlag för ställningstagande till frågan om föreskrifter om obligatoriska anordningar för avgasrening på bilar och att sålunda tredje lagutskottets och riksdagens uppfattning år 1966, att betydligt kortare tid än fem år erfordras för den nu arbetande expertgruppen att få fram sådant underlag får anses förhastad?

Är herr statsrådet villig medverka till ett påskyndande av en lagstiftning om

Interpellation ang. modernisering av almanackans namnlängd — Interpellation ang. de amerikanska bombangreppen mot Nordvietnam

motortekniska åtgärder på bilar till begränsning av luftföroreningarna genom bilavgaser?

När kan enligt herr statsrådets nuvarande uppfattning förslag till sådan lagstiftning väntas?

Denna anhållan bordlades.

§ 6

Interpellation ang. modernisering av almanackans namnlängd

Ordet lämnades på begäran till

Herr NILSSON i Lönsboda (fp), som yttrade:

Herr talman! Riksdagen beslöt år 1944 genom skrivelse nr 376 anhålla om åtgärder för en modernisering av almanackans namnlängd. Även om denna skrivelse under årens lopp föranlett en eller annan formell åtgärd eller är, som det ibland heter, »beroende av Kungl. Maj:ts prövning», har ingenting i realiteten skett. Vår almanacka innehåller fortfarande ganska många namn som alldeles kommit ur bruk, men saknar en rad omtyckta namn. Frågan har i dagarna aktualiserats genom ett radioprogram och i en nyutkommen bok av fil. lic. Roland Otterbjörk.

Enligt motionären år 1944, Rickard Lindström, grundade sig den förra revisionen av almanackan, år 1900, på en framställning från riksdagen år 1899. Frågan var uppe också år 1936, men en motion det året av herr Johannes Back avslogs. Vetenskapsakademien intog såväl år 1936 som år 1944 en positiv hållning till revisionsförslaget. Akademien föreslog sistnämnda år att »under sakkunnig ledning namn borttages, som nu kunna anses föråldrade och försvunna eller på väg att försvinna ur bruket, och i deras ställe andra insättas, som faktiskt allmänt användas».

Under hänvisning till ovanstående får jag anhålla om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för

ecklesiastikdepartementet få framställa följande fråga:

Vill herr statsrådet vidta åtgärder för att riksdagens år 1944 uttalade hemställan om modernisering av almanackans namnlängd kommer till stånd?

Denna anhållan bordlades.

§ 7

Interpellation ang. de amerikanska bombangreppen mot Nordvietnam

Ordet lämnades på begäran till

Herr HERMANSSON (k), som yttrade:

Herr talman! De rapporter som biträdande redaktionschefen i New York Times, Harrison Salisbury, lämnat sin tidning — och som också publicerats i svensk press — om verkningarna av de amerikanska bombangreppen mot Nordvietnam har väckt stor uppmärksamhet över hela världen. Känslor av indignation och vrede över ett brutalt angreppskrig, som kräver stora offer av civilbefolkningen, har blandats med förtvivlan över perspektivet av ett fortsatt utdraget krig.

Harrison Saliburys rapporter har otvetydigt visat att de amerikanska bombangreppen vållat stora civila skador och dödsoffer. Detta gäller såväl i huvudstaden Hanoi som i andra städer. Han återger t. ex. uppgifter om att textilstaden Nam Dinh 51 gånger utsatts för angrepp. Stadens normala befolkning på 90 000 personer har reducerats till 20 000 genom evakuering, 13 procent av stadens bostäder har förstörts, 89 människor dödade och 405 sårats. I en annan stad, Phuly, säger Salisbury att samtliga byggnader förstördes under tre flygangrepp i oktober.

Oavsett omfattningen av de civila skadorna och offren rör det sig om brutala angreppshandlingar, som kränker en stats oavhängighet, dödar dess innevånare och förstör dess tillgångar. Det är en allmän uppfattning att de ameri-

Interpellation ang. direktiven för 1965 års försvarsutredning

kanska terrorbombningarna mot Demokratiska republiken Vietnam är ett viktigt hinder för ett slut över huvud taget på kriget i Vietnam.

President Lyndon Johnsons programtal inför den amerikanska kongressen den 11 januari ger ingen antydan om en beredvillighet att upphöra med krigshandlingarna i Vietnam. Tvärtom talar den amerikanske presidenten om ett flerårigt krig, som kommer att kräva »mer förluster, mer kostnader, mer lidande».

Hos den svenska allmänheten finns en stark vilja att i mån av förmåga söka bidra till att åstadkomma ett slut på kriget i Vietnam och till att lindra svårigheterna och lidandena för krigets offer.

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställer jag om andra kammarens tillstånd att till hans excellens ministern för utrikes ärendena få ställa följande frågor:

Förbereder regeringen förnyat initiativ för att kräva slut på de amerikanska bombningarna av Nordvietnam och tillbakadragande av de amerikanska truperna från Vietnam?

Förbereder regeringen initiativ för att genom humanitära insatser bidra till att lindra svårigheter och lidanden, som vållats genom de amerikanska bombangreppen mot Demokratiska republiken Vietnam?

Denna anhållan bordlades.

§ 8

Interpellation ang. direktiven för 1965 års försvarsutredning

Ordet lämnades på begäran till

Herr BOHMAN (h), som yttrade:

Herr talman! Vid remissdebatten i höstas erinrade jag om statsministerns uttalande i andra kammaren hösten 1962 i anledning av de förhoppningar om samförstånd i försvarsfrågan som då framfördes från samtliga borgerliga

oppositionsledare inför slutförhandlingarna för 1962 års försvarskommitté. I nämnda uttalande hade statsministern förklarat, att regeringen reservationslöst instämde i den allmänna förhoppningen att det skulle bli möjligt att få till stånd en demokratisk samling »kring ett försvarsprogram som inte innebär en reduktion av det svenska försvaret och dess möjligheter att hävda de intressen som vi alla väntar skall hävdas».

Vid samma remissdebatt påminde herr Ohlin om statsministerns uttalande i Köpenhamn efter 1966 års val att frågan om försvarets omfattning fick ses på lång sikt och att drastiska förändringar inte kan eller bör vidtas varje gång man får intrycket av att de internationella konfliktriskerna kanske något avtagit.

Efter direkta frågor från herr Ohlin och mig förklarade statsministern nu att han »ville slå fast» att han inte hade någonting att ta tillbaka när det gällde hans deklamationer i Köpenhamn. »De överensstämmer», framhöll statsministern, »till punkt och pricka med de deklamationer som herr Bohman nyss läste upp och som var hämtade från mitt ställningstagande 1962».

I den skrivelse som ordföranden i 1965 års försvarsutredning den 15 december 1966 ansåg sig böra avlåta till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet, mot de borgerliga ledamöternas mening, gjorde han gällande att sådana förändringar i de allmänna förutläggningarna beträffande såväl den internationella situationen som våra egna ekonomiska möjligheter numera hade inträtt, att av överbefälhavaren på Kungl. Maj:ts uppdrag gjorda utredningar rörande försvaret icke gav erforderligt underlag för ett långsiktigt försvarsbeslut. Ordföranden hade därför för avsikt att låta uppdra åt överbefälhavaren att göra ytterligare utredning efter nya direktiv »beträffande såväl kostnadsramen för det militära försvaret som den allmänna inriktningen

Interpellation ang. villkoren för erhållande av lokaliseringspolitiskt stöd

och sammansättningen av krigsmakten». Han underställde i anledning härav försvarsministern frågan, huruvida försvarsutredningens nuvarande direktiv behövde kompletteras för att den skulle kunna ge detta utredningsuppdrag åt överbefälhavaren.

I statsverkspropositionen anmäler statsrådet och chefen för försvarsdepartementet ifrågavarande skrivelse och att han således »underställts» frågan om en komplettering av utredningens direktiv.

De anslag och den inriktning beträffande försvaret som i avvaktan på arbetet i 1965 års försvarsutredning föreslagits i statsverkspropositionen innebär ett klart avståndstagande från hittillsvarande principer för det svenska försvarets uppbyggnad och står i strid med de uttalanden av statsministern som ovan återgivits. På grund härav får jag anhålla om kammarens medgivande att få till statsministern rikta följande fråga:

Avser herr statsministern att i överensstämmelse med sina tidigare gjorda uttalanden tillse att de nya direktiv som kan komma att lämnas 1965 års försvarsutredning eller en eventuell ny utredning i ämnet får sådant innehåll att de möjliggör samling »kring ett försvarsprogram som inte innebär en reduktion av det svenska försvaret och dess möjligheter att hävda de intressen som vi alla väntar skall hävdas»?

Denna anhållan bordlades.

§ 9

Interpellation ang. villkoren för erhållande av lokaliseringspolitiskt stöd

Ordet lämnades på begäran till

Herr GUSTAFSSON i Skellefteå (fp), som yttrade:

Herr talman! När riksdagen hösten 1964 fattade beslut angående lokaliseringspolitiken anförde bankoutskottet i sitt yttrande nr 48/1964 bl. a. följande:

»Beträffande frågan om på vilka orter inom norra stödområdet eller i särskilda fall utanför detta som det lokaliseringspolitiska stödet skall sättas in uttalar i propositionen att stödåtgärderna måste inriktas på orter, där det från samhällslig synpunkt är mest angeläget att utvecklingen främjas, och som har goda förutsättningar att bära upp en industriell verksamhet och fungera som centra för samhällslig service. Även om härför i första hand krävs ett visst befolkningsunderlag, skall dock inte endast sådana företagslokaliseringar som sker till större tätorter kunna bli föremål för stöd. Det framhålls att med nutida kommunikationsmöjligheter en spridning av arbetsplatser och bosättning inom regionerna ofta kan vara både möjlig och lämplig. Vid bedömningen av befolkningsunderlaget bör hänsyn alltså tagas inte endast till själva tätorten utan därjämte till den kringliggande bygden. Några bestämda krav på storlek och karaktär hos de orter och regioner där stödåtgärder skall vidtagas bör enligt propositionen inte uppställas.»

Utskottet anslöt sig i denna fråga till vad som uttalades i propositionen.

De riktlinjer för lokaliseringspolitikens utformning som gavs i samband med riksdagsbeslutet var, som framgår av ovanstående citat, allmänt hållna och lämnar därför myndigheterna en betydande rörelsefrihet, när de har att träffa avgöranden om vilka orter som skall godtagas för statliga stödåtgärder. Lokaliseringspolitikens närmare utformning blev därför i hög grad beroende på tillämpningen. Något annat var heller inte möjligt, eftersom det var fråga om en försöksverksamhet. De erfarenheter som nu vunnits bör vara tillräckligt omfattande för att chefen för inrikesdepartementet skall ha möjlighet att lämna kammaren en redogörelse dels för de vunna erfarenheterna, dels också för de principer som statsrådet med ledning av dessa erfarenheter anser

Interpellation ang. transport av renar till gynnsammare betesområden, m. m.

skall vara vägledande när det gäller att avgöra om en ort skall godkännas för stödåtgärder eller inte.

Glesbygdernas problem kan tydligen inte i någon större utsträckning lösas med lokaliseringspolitiska medel — den uppfattningen torde numera vara allmänt accepterad. Det är också tydligt att kravet på tätortsservice kommer att öka med standardstegringen. Skälig hänsyn härtill måste tagas vid beslut om stödåtgärder, om man vill undvika bakslag till följd av fellokaliseringar.

Slutsatsen av detta behöver emellertid inte bli att företag nödvändigtvis måste lokaliseras till centralorterna. Mindre och medelstora företag kan ofta med fördel förläggas till de s. k. satellittätorterna. Bidrag har också utgått till företag på rena landsbygden. Som bankoutskottet framhöll i sitt utlåtande medger nutida kommunikationer viss spridning av arbetsplatserna i tätorternas omgivningar. Det är tillräckligt om godtagbar tätortsservice finns inom räckhåll. Det bör därvid framhållas att uttrycket »inom räckhåll» tack vare motoriseringen har en helt annan betydelse nu än tidigare. Är vägförhållandena goda, bör väl tätortsservice sägas vara åtkomlig även för dem som har några mil till tätorten.

En annan fråga är: Bör bedömningen av ett lokaliseringsärende avsevärt påverkas av om ansökan gäller en nylokalisering eller en investering i en redan befintlig industri? I det senare fallet finns ju en arbetarstam som känner samhörighet med företaget. Företagaren har också erfarenhet av att driva företag på platsen; hans bedömning bör väl inte anses alldeles värdelös. En stor del av de anställda har bostad i företagens närhet eller i kringliggande byar — kravet på investeringar i bostäder kan under rätt lång tid bli mindre än om företaget förlägges till en större ort med bostadsbrist.

Inrikesministerns uppfattning i dessa frågor kan enligt min mening med

fördel delges riksdagen i anslutning till ett aktuellt ärende, där meningarna om förläggningens lämplighet varit delade, nämligen ansökan om lokaliseringsstöd från bröderna Nyströms mekaniska verkstad i Mjödvattnet. Detta lokaliseringsärende har väckt stor uppmärksamhet och är även av den anledningen en bra utgångspunkt för en debatt om principerna för lokaliseringspolitiken.

Med stöd av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet rikta följande fråga:

Vill herr statsrådet — utgående från det uppmärksammade lokaliseringsärendet från Bröderna Nyström i Mjödvattnet — redogöra för de krav som enligt statsrådets mening efter nu vunnna erfarenheter bör ställas på lokaliseringsorten för att stöd skall beviljas?

Denna anhållan bordlades.

§ 10

Interpellation ang. transport av renar till gynnsammare betesområden, m. m.

Ordet lämnades på begäran till

Herr ÖHVALL (fp), som yttrade:

Herr talman! Rennäringen i Lappland har under innevarande vinter drabbats hårt av ogynnsamma väderleksförhållanden. Redan under höstmånaderna blev renarnas betesmarker belagda med is och djup snö. Djuren har härigenom inte kunnat förse sig med tillräcklig föda. Samerna har tvingats till omfattande omflyttningar av renhjordar, nödutfooding och utslaktning.

De redan hårt drabbade djuren har råkat ut för ytterligare lidanden genom nedisning. Statens vattenfallsuppdämningar vid kraftverksdammar har genom den djupa snöbeläggningen blivit dödsfällor för renarna. I press och radio förekommer skrämmande och

Interpellation ang. bostadslån för förbättring av äldre bostadsbestånd

uppskakande skildringar om djuren och deras ägares nödsituation.

Med anledning av det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få ställa följande frågor:

1. Ämnar statsrådet medverka till att länsstyrelserna i berörda län erhåller resurser för ökad hjälp till nödutfodring och transport av renar till gynnsammare betesområden?

2. Är statsrådet beredd att göra framställning till försvarsdepartementet om hjälp från t. ex. skidbataljonen i Kiruna och försvarets helikopterorganisation i Boden för att rädda de lidande djuren och nedbringa skadeförlusterna för renägarna?

Denna anhållan bordlades.

§ 11

Interpellation ang. bostadslån för förbättring av äldre bostadsbestånd

Ordet lämnades på begäran till

Herr BERGLUND (fp), som yttrade:

Herr talman! I en alltmer hårdnande konjunktur och brist på kapital är det viktigt att överväganden sker om prioritering av olika investeringsobjekt.

Denna mening har även uttryckts i årets statsverksproposition.

Ehuru bostadsbyggandet har givits förtursrätt, kan säkerligen åtskilligt göras för att öka bostadsproduktionen genom att än mera gå in för modernisering av det äldre bostadsbeståndet. En förbättring av produktionsbetingelserna för ombyggnad och modernisering inom det befintliga bostadsbeståndet erfordras.

Förbättringen av villkoren för denna ombyggnadsverksamhet är i högsta grad befogad, och det bör vara angeläget att statliga krediter i form av bostadslån ställas till förfogande, även för sådana förbättringar som kan anses som mindre genomgripande.

Inom det äldre bostadsbeståndet kan

man säkerligen finna lägenheter som företer brister bl. a. i fråga om utrustningen och som med säkerhet genom mindre produktionsresurser än som erfordras för nybyggnad skulle kunna sättas i gott stånd och en längre tid tjäna bostadsmarknaden.

En sådan intensifierad verksamhet inom det nuvarande bostadsbeståndet är därför motiverad icke minst med tanke på att man med relativt små insatser kan minska behovet av efterfrågan på nybyggda bostäder.

En undersökning i berörda avseende bör — om den inte redan kommit till stånd — företas snarast möjligt.

Med hänvisning till vad som här ovan anförts anhåller jag om kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

1. Har statsrådet prövat om statliga krediter i form av bostadslån bör ställas till förfogande även för förbättringar av äldre bostadsbestånd?

2. Om icke, avser statsrådet att påbörja en sådan undersökning?

Denna anhållan bordlades.

§ 12

Till bordläggning anmäldes Kungl. Maj:ts den 11 innevarande januari på rikssalen avlämnade

dels proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1967/68,

dels ock berättelse till 1967 års riksdag om vad i rikets styrelse sig tilldragit.

Vidare anmäldes till bordläggning: justitieombudsmannens ämbetsberättelse;

militieombudsmannens ämbetsberättelse; samt

riksdagens revisorers berättelser över den år 1966 av dem verkställda granskningen av statsverket, riksbanken och riksgäldskontoret.

§ 13

Anmälades, att följande Kungl. Maj:ts propositioner och skrivelse tillställts kammaren, nämligen

nr 2, angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67,

nr 5, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 16 § lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker,

nr 6, om förordnande av en statsrådsledamot att utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet,

nr 7, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt, m. m.,

nr 10, med förslag till förordning om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten, och

nr 11, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1966 vid dess femtionde sammanträde fattade beslut.

Nämnda propositioner och skrivelse bordlades.

§ 14

Tillkännagavs, att till herr talmannen under sammanträdet avlämnats följande motioner:

nr 1, av herr *Rubin m. fl.*, om en europeisk konvention rörande medborgarskapsrätten,

nr 2, av herrar *Anderson* i Sundsvall och *Werbros*, om användande av blindskrift å valsedlar,

nr 3, av herr *Gustafsson* i Borås, om tidsbegränsning av anföranden i riksdagens kamrar,

nr 4, av herr *Jansson m. fl.*, om sänkning av rösträtts- och valbarhetsåldern,

nr 5, av herr *Martinsson m. fl.*, angående titelskyddet för periodisk skrift,

nr 6, av herr *Rubin m. fl.*, om rätt för annan än utskottsledamot att närvara vid utskotts sammanträde,

nr 7, av herr *Sjöholm*, om särskild

form för ansökan om anslutning till religiöst samfund eller politiskt parti,

nr 8, av herr *Sjöholm m. fl.*, angående kommunala mandatperioder,

nr 9, av herr *Hermansson m. fl.*, om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppgående av brott mot rikets säkerhet m. m.,

nr 10, av herrar *Sundelin* och *Wiklund* i Härnösand, om vissa åtgärder i anledning av stormskada å skog,

nr 11, av herrar *Enskog* och *Westberg*, om ökad samhällsekonomisk forskning,

nr 12, av herr *Lundberg*, om inrättande av vissa tjänster vid limnologiska institutionen vid Uppsala universitet,

nr 13, av herr *Lundberg*, om inrättande av en forskningslaboratur vid zoofysiologiska institutionen vid Uppsala universitet,

nr 14, av fru *Ryding m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till Sveriges elevers centralorganisation,

nr 15, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora, om fickpengar till barn vid mentalsjukhus,

nr 16, av herr *Ohlin m. fl.*, om ökad personalutbildning inom hälso- och sjukvården, m. m.,

nr 17, av herrar *Jönsson* i Ingemarsgården och *Jonsson*, om rabatt för folkpensionärer på installationsavgift för telefon,

nr 18, av herr *Åberg m. fl.*, angående kommunikationsmöjligheterna i skärgården,

nr 19, av herr *Anderson* i Sundsvall, om ersättning för skada vid naturkatastrof,

nr 20, av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*, angående företagareföreningarnas utlåning till industri- och hantverksföretag,

nr 21, av herr *Sjöholm m. fl.* angående stödet till boxningssporten,

nr 22, av herr *Werbros*, angående kulturhistoriska museers hyresvillkor vid

inrymmande i statliga slott och fästningar,

nr 23, av herrar *Fridolfsson* i Stockholm och *Werner*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till förordning om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten,

nr 24, av herr *Gustafsson* i Borås, om viss konsumentupplysning rörande alkoholhaltiga drycker,

nr 25, av herr *Jonasson m. fl.*, angående avskrivningsunderlaget för skogsbilvägar,

nr 26, av herr *Regnéll*, angående villabeskattningen,

nr 27, av herr *Sjönell m. fl.*, om höjt avdrag vid beskattningen för försäkringsavgifter,

nr 28, av herr *Thylén*, om vissa sparstimulerande åtgärder vid beskattningen,

nr 29, av herrar *Börjesson* i Falköping och *Eriksson* i Bäckmora, angående tillhandahållande av riksdagstryck m. m. till bibliotek,

nr 30, av herr *Börjesson* i Falköping, om befrielse i vissa fall från skyldigheten att inge bouppteckning,

nr 31, av herr *Gustafsson* i Borås, angående skadeståndsansvaret för skada vid medicinsk behandling,

nr 32, av herr *Hanrin* i Jönköping *m. fl.*, om förbud mot professionell boxning,

nr 33, av herr *Hermansson m. fl.*, om viss utredning angående säkerhetspolisens register,

nr 34, av herr *Jansson m. fl.*, om sänkning av myndighetsåldern,

nr 35, av herr *Sjöholm*, angående återtagning och lagsökning på grundval av samma avbetalningskontrakt,

nr 36, av herr *Sjöholm*, om anknytande av äktenskapets rättsverkningar till lysningen i stället för till vigseln,

nr 37, av herrar *Sjöholm* och *Rubin*, om boxnings straffbarhet,

nr 38, av herr *Andersson* i Luleå *m. fl.*, om förtidspensionering, m. m.,

nr 39, av herr *Andersson* i Luleå *m. fl.*, om sänkning av pensionsåldern inom vissa yrken,

nr 40, av herr *Andersson* i Örebro *m. fl.*, om vissa åtgärder mot förgiftningsolyckor,

nr 41, av herrar *Gomér* och *Svensson* i Vä, angående socialförsäkringsskyddet för företagare och fria yrkesutövarer,

nr 42, av herrar *Gustavsson* i Alvesta och *Johansson* i Växjö, om frivillig försäkring för tilläggsjukpenning vid barnsbörd i vissa fall,

nr 43, av herr *Sjöholm m. fl.*, om allmän försäkring mot skada genom brott,

nr 44, av herr *Rubin m. fl.*, om undersökning vid bilprovning av koloxidhalt,

nr 45, av herr *Sjöholm m. fl.*, om domstolsprövning av körkortssindragning,

nr 46, av herr *Svenning m. fl.*, om skärpta bestämmelser angående hyresvärds skyldighet att underhålla bostadsfastighet,

nr 47, av herr *Jonasson m. fl.*, om placering av skördeskadefondens medel i jordbrukskassorna,

nr 48, av herr *Gustafsson* i Borås, angående förenkling av det officiella språkbruket, samt

nr 49, av herrar *Jonsson* och *Gustavsson* i Alvesta, angående folkpensionärens rabatter på statliga trafikmedel.

Dessa motioner bordlades.

§ 15

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren, att Kungl. Maj:ts proposition nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1967/68, samt proposition nr 2, angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1966/67, skulle uppföras sist å föredragningslistan för kammarens nästkommande sammanträde.

§ 16

Meddelande om enkla frågor

Meddelades, att herr talmannen tillställts 14 enkla frågor, nämligen av:

herr *Turesson*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående åtgärder för att förbättra polis-mans personliga skydd,

herr *Larsson* i Norderön, till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepar-temen-tet angående ersättning för av gnagare förorsakade skador på inbärgad gröda,

herr *Nihlfors*, till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet an-gående skyddet för TV- och radiosän-dare mot åverkan eller sabotage,

herr *Bengtson* i Solna, till herr stats-rådet och chefen för kommunikations-departementet angående åtgärder för att underlätta för fotgängare att passera med trafiksignaler utrustade övergångs-ställen,

herr *Sjöholm*, till statsrådet fru Odh-noff angående verkställigheten i äkten-skapsskillnadsmål av domstols beslut om vårdnaden av barn,

herr *Werbros*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående begränsning av minderårigas rätt att inneha luft- och fjädervapen,

herr *Dickson*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående lagskyddet mot oljeutsläpp från fartyg i öppen sjö,

herr *Dickson*, till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående det relativa betygsättnings-systemet,

herr *Dickson*, till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående tillämpningen av den s. k. 80-pro-centregeln vid beskattningen,

herr *Dickson*, till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartemen-tet angående åtgärder för att främja tillkomsten av el-drivna fordon,

herr *Börjesson* i Falköping, till herr statsrådet och chefen för kommunika-tionsdepartementet angående den se-naste taxehöjningens inverkan på sta-tens järnvägars konkurrenskraft,

herr *Persson* i Heden, till statsrådet fru Odhnoff angående förflyttningen av för samhällsvård omhändertagna barn,

herr *Nilsson* i Gävle, till herr stats-rådet och chefen för kommunikations-departementet angående fullgörandet av statens järnvägars skadeståndsskyldig-het gentemot enskilda personer vid olycksfall, samt

herr *Hector*, till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående offentliggörandet av namn på i brottssammanhang anhållna personer.

§ 17

Justerades protokollsutdrag.

Kammararens ledamöter åtskildes här-efter kl. 16.22.

In fidem

Sune K. Johansson

Fredagen den 13 januari

Kl. 11.00

§ 1

Företogs val av föreskrivet antal le-damöter i de ständiga utskotten, näm-ligen åtta i utrikesutskottet, tio i kon-stitutionsutskottet, femton i statsutskot-tet, tio i bevillningsutskottet, åtta i ban-

koutsutskottet samt i vart och ett av lag-utskotten, tio i jordbruksutskottet och tolv i allmänna beredningsutskottet.

Beträffande dessa och övriga till da-gens sammanträde utsatta val lämnades på begäran ordet till

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN,
som yttrade:

Herr talman! För vart och ett av de val som skall företagas vid detta plenum ber jag att få avlämna en gemensam lista, vilken godkänts av de av kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen. Varje lista upptar namn å så många personer, som det ifrågavarande valet avser.

Sedan herr förste vice talmannen här-
efter avlämnat för nu ifrågavarande val
avsedda tio listor, alla försedda med
partibeteckningen »Gemensam lista»,
samt listorna blivit i ovan upptagen
ordning av herr talmannen upplästa och
av kammaren godkända, befanns följande
personer, vilkas namn i här angiven
ordning upptagits å respektive listor, ha
utsetts till ledamöter i

utrikesutskottet:

Renström-Ingenäs, fru
Alemyr
Ohlin
Skoglund
Hedlund
Bohman
Mellqvist
Wedén

konstitutionsutskottet:

Adamsson
Nilsson i Östersund
von Friesen
Henningsson
Wahlund
Magnusson i Tumhult
Thunvall, fru
Johansson i Trollhättan
Hamrin i Jönköping
Larsson i Luttra

statsutskottet:

Karlsson i Olofström
Blidfors
Ståhl
Almgren
Eliasson i Sundborn
Bohman
Mellqvist
Lewén-Eliasson, fru

Nihlfors
Bergman
Mattsson
Turesson
Olsson, fröken
Gustafsson i Skellefteå
Lindholm

bevillningsutskottet:

Brandt
Allard
Gustafson i Göteborg
Engkvist
Vigelsbo
Magnusson i Borås
Asp
Andersson i Essvik
Nettelbrandt, fru
Eriksson i Bäckmora

bankoutskottet:

Renström-Ingenäs, fru
Hagnell
Berglund
Franzén i Motala
Börjesson i Glömminge
Regnéll
Bengtsson i Landskrona
Larsson i Umeå

första lagutskottet:

Johansson, fru
Ekström i Björkvik
Gärde Widemar, fru
Löfqvist, fru
Svensson i Vä
Kristensson, fru
Bergegren, fröken
Gustafsson i Borås

andra lagutskottet:

Lundberg
Odhe
Rimmerfors
Ekendahl, fru
Gustavsson i Alvesta
Wetterström, fröken
Bengtsson i Varberg
Anderson i Sundsvall

tredje lagutskottet:

Johansson i Torp
Levin

Nyberg
Torbrink, fru
Grebäck
Hedin
Persson i Tandö
Tobé

jordbruksutskottet:

Lindström
Lindskog, fru
Anthy
Arweson
Hansson i Skegrie
Eliasson i Moholm
Johanson i Västervik
Persson i Skänninge
Nilsson i Lönsboda
Jonasson

allmänna beredningsutskottet:

Eriksson i Stockholm, fru
Jäderberg, fru
Hamrin i Kalmar
Svensson i Kungälv
Skoglösa
Dickson
Lundmark
Haglund
Rimås

Wikner
Larsson i Borrby
Nilsson i Bästekille.

I samband med valet av ledamöter i utrikesutskottet beslöts på framställning av herr talmannen, att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om kammarens val av ledamöter ävensom om det likaledes till dagens sammanträde utsatta valet av suppleanter i nämnda utskott samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag till den skrivelse i ämnet, som borde till Konungen avlätas.

§ 2

Anställdes val av sex revisorer för granskning av statsverkets, riksbankens och riksgäldskontorets tillstånd, styrelse och förvaltning samt sex suppleanter för dessa revisorer.

För detta val avlämnade herr förste vice talmannen en av de utav kammaren valda ledamöterna av talmanskonferensen godkänd lista, som bar partibeteckningen »Gemensam lista» och hade följande utseende:

Revisorer	Suppleanter
Riksdagsman Levin, H. S., Kämpinge	Riksdagsman Andersson, A. E., Essvik
Riksdagsledamot fru Johansson, V. E., Skövde	Riksdagsman Lindström, H. B., Lockne, Brunflo
Riksdagsman von Friesen, O. B., Göteborg	Riksdagsman Gustafsson, J. A. T., Borås
Riksdagsman Odhe, N. S., Vinninga	Riksdagsledamot fru Torbrink, T. J. L., Kalmar
Riksdagsman Hansson, N. G., Skegrie	Riksdagsman Larsson, G. K. V., Luttra, Falköping
Riksdagsman Dickson, J. I. A., Alingsås	Riksdagsman Magnusson, E. O. B., Tumhult, Målaskog

Sedan denna lista uppläst och av kammaren godkänts, förklarades ha blivit utsedda till statsrevisorer herr Levin, fru Johansson samt herrar von Friesen, Odhe, Hansson i Skegrie och Dickson

samt till suppleanter för dem respektive herrar Andersson i Essvik, Lindström och Gustafsson i Borås, fru Torbrink samt herrar Larsson i Luttra och Magnusson i Tumhult.

§ 3

Företogs val av tjugofem ledamöter i riksdagens krigsdelegation jämte suppleanter för dessa. Den av herr förste

vice talmannen för dessa val avlämnade listan, som godkänts av de utav kammaren valda ledamöterna av talmanskonferensen och bar partibeteckningen »Gemensam lista», var av följande utseende:

Ledamöter	Suppleanter
Erlander	Edenman
Nilsson i Stockholm	Gustafsson i Stockholm
Ohlin	Ståhl
Johansson i Ljungby	Lundkvist
Hedlund	Eriksson i Bäckmora
Cassel	Magnusson i Borås
Thapper	Lindholm
Allard	Bergman
Wedén	von Friesen
Levin	Blidfors
Hansson i Skegrie	Svensson i Vä
Bohman	Björkman
Bergegren, fröken	Johansson i Simrishamn
Gustafsson i Skellefteå	Antby
Eriksson i Stockholm, fru	Hagnell
Skoglund	Lindahl
Eliasson i Sundborn	Larsson i Norderön
Bengtsson i Varberg	Svanberg
Eliasson i Moholm	Wetterström, fröken
Nihlfors	Wiklund i Stockholm
Renström-Ingenäs, fru	Martinsson
Mellqvist	Ekroth, fru
Wahlund	Larsson i Luttra
Alemyr	Carlsson i Tyresö
Nettelbrandt, fru	Mundebo

Efter det denna lista av herr talmannen upplästs och av kammaren godkänts, förklarades de å listan upptagna personerna utsedda till ledamöter respektive suppleanter i riksdagens krigsdelegation.

§ 4

Företogs val av åtta medlemmar i Nordiska rådet för tiden intill dess val nästa gång äger rum.

För detta val avlämnade herr förste vice talmannen en av de utav kammaren valda ledamöterna av talmanskonferensen godkänd lista, som under partibeteckningen »Gemensam lista» upptog följande namn:

Ekendahl, fru
Thapper
Ohlin
Skoglund
Gustafsson i Kårby
Cassel
Mellqvist
Gärde Widemar, fru.

Efter det denna lista upplästs och av kammaren godkänts, förklarades de å listan upptagna personerna ha blivit utsedda till medlemmar i Nordiska rådet.

På framställning av herr talmannen beslöts, att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av protokollet underrättas om kammarens val av medlemmar i Nordiska rådet och om det likaledes till dagens plenum utsatta valet av suppleanter för dem samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna ingiva förslag dels till förordnanden för de valda, dels ock till skrivelse till Konungen med anmälan om de förrättade valen.

§ 5

Anställdes val av beslutat antal suppleanter för ledamöterna i de ständiga utskotten, nämligen 8 i utrikesutskottet, 19 i konstitutionsutskottet, 33 i statsutskottet, 21 i bevillningsutskottet, 18 i bankoutskottet, 17 i första lagutskottet, 19 i andra lagutskottet, 17 i tredje lag-

utskottet, 20 i jordbruksutskottet och 21 i allmänna beredningsutskottet.

Sedan herr förste vice talmannen här- efter avlämnat nu ifrågavarande tio listor, alla med partibeteckningen »Gemensam lista», och listorna blivit i ovan upptagen ordning av herr talmannen upplästa och av kammaren godkända, befanns följande personer, vilkas namn i här angiven ordning upptagits å respektive listor, utsedda till suppleanter i

utrikesutskottet:

Allard
Eriksson i Stockholm, fru
Gustafson i Göteborg
Bengtsson i Varberg
Wahlund
Cassel
Carlsson i Tyresö
Eliasson i Moholm

konstitutionsutskottet:

Andersson i Billingsfors
Lindahl
Keijer
Andersson i Storfors
Dockered
Wennerfors
Zetterberg
Carlsson i Tyresö
Werbro
Mossberg
Boo
Lothigijs
Nilsson i Kristianstad
Norrby
Henrikson
Martinsson
Gustafsson i Stenkyrka
Werner
Lindberg

statsutskottet:

Arvidson
Johansson i Norrköping
Wedén
Alemyr
Gustafsson i Kårby
Cassel
Gustafsson i Uddevalla

Kellgren
 Nelander
 Fagerlund
 Antonsson
 Björkman
 Eskel
 Källstad
 Holmberg, fru
 Blomkvist
 Nilsson i Tvärålund
 Berg
 Nordstrandh
 Tobé
 Lindahl
 Svanberg
 Sjönell
 Lindkvist
 Mundebo
 Petersson
 Jönsson i Arlöv
 Ryding, fru
 Nilsson i Kristianstad
 Westberg
 Gustavsson i Ängelholm
 Elmstedt
 Ljungberg, fröken

bevillningsutskottet:

Holmqvist, fru
 Forsberg
 Enskog
 Kristenson
 Boo
 Björkman
 Carlsson i Västerås
 Carlstein
 Larsson i Umeå
 Nyström
 Franzén i Träkumla
 Lothigius
 Hammarsten
 Sterne
 Wikner
 Josefsson i Halmstad
 Dahlgren
 Wiklund i Härnösand
 Söderström
 Öhvall
 Börjesson i Falköping

bankoutskottet:

Ekström i Iggesund

Rask
 Löfgren
 Haglund
 Antonsson
 Nordgren
 Hörnlund, fru
 Fridolfsson i Rödeby
 Hyltander
 Lindberg, fru
 Börjesson i Falköping
 Ringaby
 Gustavsson i Ängelholm
 Ullsten
 Jönsson i Arlöv
 Sjönell
 Bengtson i Solna
 Gustafson i Göteborg

första lagutskottet:

Sjövall, fru
 Zetterberg
 Keijer
 Martinsson
 Dockered
 Oskarson
 Andersson i Strängnäs, fröken
 Lindekvist, fru
 Wiklund i Stockholm
 Jönsson i Malmö
 Larsson i Norderön
 Fridolfsson i Stockholm
 Björk
 Sjöholm
 Hansson i Piteå
 Elmstedt
 Heurlin, fru

andra lagutskottet:

Sandell, fröken
 Johansson i Södertälje
 Wiklund i Stockholm
 Fredriksson
 Gomér
 Edlund
 Sundelin
 Svensson, fru
 Jönsson i Ingemarsgården
 Svensson i Kungälv
 Johansson i Skärstad
 Ringaby
 Carlsson i Göteborg
 Jonsson

Skantz, fru
Göransson
Larsson i Öskeviksby
Åkerlind
Ullsten

tredje lagutskottet:

Svenning
Ekström i Iggesund
Hamrin i Kalmar
Sundelin
Franzén i Träkumla
Bengtson i Solna
Anderson i Lerum, fröken
Ekroth, fru
From
Hammarberg
Larsson i Borrby
Carlshamre
Sundström, fru
Åberg
Hugosson
Josefson i Arrie
Krönmark

jordbruksutskottet:

Jäderberg, fru
Lundmark
Rimås
Trana
Persson i Heden
Hedin
Eskilsson
Johansson i Simrishamn
Jönsson i Ingemarsgården
Lindberg, fru
Dahlgren
Nilsson i Bästekille
Björk
Berndtsson
Jönsson i Malmö
Fridolfsson i Rödeby
Larsson i Norderön
Sundberg, fru
Åberg
Sundkvist

allmänna beredningsutskottet:

Gustafsson i Uddevalla
Rask
Hyltander
Hörnlund, fru

Gustafsson i Stenkyrka
Nordgren
Nyström
Ekroth, fru
Andersson i Örebro
Johansson i Simrishamn
Johansson i Växjö
Nilsson i Agnäs
Wiklund i Härnösand
From
Hansson i Piteå
Hugosson
Johansson i Skärstad
Andersson i Billingsfors
Thylén
Fränkel, fru
Josefson i Arrie.

§ 6

Företogs val av åtta suppleanter för de av kammaren utsedda medlemmarna av Nordiska rådet.

Herr förste vice talmannen avlämnade en av de utav kammaren valda ledamöterna i talmanskonferensen godkänd lista, som under partibeteckningen »Gemensam lista» upptog följande namn:

Kellgren
Hammarberg
Edström
Bergman
Nilsson i Tvärålund
Eliasson i Moholm
Adamsson
Wedén.

Efter det denna lista av herr talman-
nen upplästs och av kammaren god-
känts, förklarades de å listan upptagna
personerna utsedda till suppleanter i
Nordiska rådet.

§ 7

Justerades protokollsutdrag angående
de i §§ 1—6 omförmälda valen.

§ 8

Föredrogs och lades till handlingarna
Kungl. Maj:ts på rikssalen överlämnade
berättelse till 1967 års riksdag om vad i
rikets styrelse sig tilldragit.

§ 9

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 5, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 16 § lagen den 3 juni 1955 (nr 416) om sparbanker.

§ 10

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 6, till riksdagen med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet Lennart Geijer att under innevarande riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet;

och skulle underrättelse om denna skrivelses innehåll meddelas vederbörande utskott samt riksdagens kansli-deputerade.

§ 11

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts å bordet vilande proposition nr 7, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt, m. m., hänvisades propositionen, såvitt avsåg ändring i lagen om finansiering av folkpensioneringen, till lagutskott och i övrigt till bevillningsutskottet.

Vidare föredrogs var för sig följande Kungl. Maj:ts å bordet vilande propositioner; och hänvisades därvid

till bevillningsutskottet propositionen nr 10, med förslag till förordning om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten; och

till lagutskott propositionen nr 11, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1966 vid dess femtionde sammanträde fattade beslut.

§ 12

Föredrogs var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

till utrikesutskottet motionen nr 1; till konstitutionsutskottet motionerna nr 2—8;

till statsutskottet motionerna nr 9—22;

till bevillningsutskottet motionerna nr 23—28;

till bankoutskottet motionen nr 29;

till lagutskott motionerna nr 30—46;

till jordbruksutskottet motionen nr 47; samt

till allmänna beredningsutskottet motionerna nr 48 och 49.

§ 13

Föredrogs var för sig och hänvisades till lagutskott justitieombudsmannens och militieombudsmannens till innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelser.

§ 14

Vid föredragning av riksdagens revisorers å bordet vilande berättelse över den år 1966 av dem verkställda granskningen av statsverket hänvisades berättelsen, såvitt avsåg § 13 till bevillningsutskottet, i vad gällde § 20 till jordbruksutskottet samt i övrigt till statsutskottet.

§ 15

Föredrogs var efter annan och hänvisades till bankoutskottet riksdagens revisorers å bordet vilande berättelser över den år 1966 av dem verkställda granskningen av riksbanken och riksgäldskontoret.

§ 16

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Wiklund* i Stockholm, till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående åtgärder till begränsning av luftföroreningar genom bilavgaser,

Interpellation ang. undervisningen för militär personal i de internationella konventionsbestämmelserna angående rättsliga och humanitära regler i krigstillstånd

herr *Nilsson* i Lönsboda, till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående modernisering av almanackans namnlängd,

herr *Hermansson*, till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena angående de amerikanska bombangreppen mot Nordvietnam,

herr *Bohman*, till hans excellens herr statsministern angående direktiven för 1965 års försvarsutredning,

herr *Gustafsson* i Skellefteå, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående villkoren för erhållande av lokaliseringpolitiskt stöd,

herr *Öhvall*, till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående transport av renar till gynnsammare betesområden, m. m., och

herr *Berglund*, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående bostadslån för förbättring av äldre bostadsbestånd.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 17

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren, att Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och nr 2 skulle uppföras sist å föredragningslistan för kammarens nästkommande sammanträde.

§ 18

Interpellation ang. undervisningen för militär personal i de internationella konventionsbestämmelserna angående rättsliga och humanitära regler i krigstillstånd

Ordet lämnades på begäran till

Herr HECTOR (k), som yttrade:

Herr talman! Genom ett flertal internationella konventioner är rättsliga och humanitära regler i krigstillstånd noggrant och utförligt angivna.

De gäller bl. a. »förbud att anfalla och bombardera städer, byar eller byggnader, som icke försvaras» (Haagkonventionen 1907), förbud mot kemiska och bakteriologiska vapen (Genèveprotokollet 1925 m. fl.), »förebyggandet och bestraffning av brottet folkmord» (FN:s resolution 1946, konventionen 1948), skydd för civilpersoner, förbud mot tortyr och tagande av gisslan, bestämning av partisangrupper krigsrättsställning, definition av begreppen krigsförbrytelse och krigsförbrytare (Genèvekonventionen 1949 m. fl.).

Vårt land har i likhet med så gott som alla stater underskrivit och ratificerat samtliga dessa internationella överenskommelser.

Erfarenheterna har dock visat — icke minst under det nu pågående kriget i Vietnam — att många av dessa bestämmelser i praktiken tillmätas litet värde. Tendensen synes i stället vara att krigföringen i modern tid blir allt omänskligare.

I bl. a. Genèvekonventionen den 12 augusti 1949, avd. VI, artikel 127, anföres följande:

»De höga fördragsslutande parterna förbinder sig att såväl i fredstid som i krigstid inom sina respektive länder ge största möjliga spridning åt texten till denna konvention och särskilt att införa studier därav i planerna för den militära och såvitt möjligt den civila undervisningen, i syfte att konventionens grundsatser bringas till hela denna krigsmakts och befolknings kännedom. — — —»

Då man borde kunna förutsätta att vårt land med dess humanitära traditioner vore särskilt intresserat av att sprida denna kännedom, hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för försvarsdepartementet få ställa följande fråga:

Vill statsrådet upplysa om i vad mån det i den teoretiska utbildningen för

Interpellation ang. åtgärder för att minska arbetslösheten i norrlandslänet

officerare och värnpliktiga ingår undervisning i de internationella konventionsbestämmelserna angående rättsliga och humanitära regler i krigstillstånd?

Denna anhållan bordlades.

§ 19

Interpellation ang. åtgärder för att minska arbetslösheten i norrlandslänet

Ordet lämnades på begäran till

Herr LORENTZON (k), som yttrade:

Herr talman! Församlingen i sysselsättningsläget i landet gör sig speciellt märkbar i norrlandslänet. I de norrländska länsarbetsnämndernas rapporter till arbetsmarknadsstyrelsen inför år 1967 är tongångarna övervägande pessimistiska. Osäkrare än på länge, rapporterar länsarbetsnämnden i Västernorrland. Från Norrbotten anföres att svåra sysselsättningsproblem väntas uppstå i stora delar av länet.

Några delsiffror illustrerar detta. Västernorrlands län har en bruttoarbetslöshet för december månad 1966 på 2 167 personer, varav sysselsatta i beredskapsarbete 481. I Västerbottens län är antalet arbetslösa 285 fler än under motsvarande tid i fjol. Gävleborgs län rapporterar 1 543 arbetslösa, vilket utgör en ökning med 665. Norrbottens totala arbetslöshetssiffra är 5 244, varav 2 197 har beredskapsarbete och 1 648 placerats under utbildning. Här skall observeras att den omfattande dolda kvinnliga arbetslösheten inte finns med i dessa siffror.

Mot denna bakgrund är det anmärkningsvärt att i årets finansplan, s. 27, talas om att »en reduktion av de allmänna beredskapsarbetena förutsättes komma till stånd. Detta är möjligt bl. a. med hänsyn till det förbättrade sysselsättningsläget i Norrland». Tills vidare synes i stället en ökad satsning på be-

redskapsarbetena vara motiverad och inte minskning av dessa.

Men lösningen på längre sikt kan inte ligga i ordnandet av beredskapsarbeten. Den måste uppnås genom konkreta åtgärder och en planering av sådana åtgärder, som kan innebära en reell förbättring i sysselsättningsläget. För de berörda arbetslösa och deras familjer är en klarläggande redovisning av vilka åtgärder regeringen planerar i sådan riktning av största intresse. Detta gäller också kommuner och lands- ting, vilkas planering i fråga om byg- gandet av bostäder, skolor, sjukhus, serviceinrättningar m. m. förutsätter kännedom om arten och omfattningen av de näringspolitiska insatserna. Även om det på nuvarande stadium endast är möjligt att delvis ge en sådan klar- läggande redovisning bör detta ske.

Med hänvisning till det anförda hem- ställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesde- partementet få rikta följande fråga:

Vill statsrådet ge en översiktlig redo- visning av de åtgärder regeringen när- mast planlägger för att minska arbets- lösheten i norrlandslänet, såväl beträf- fande erforderliga beredskapsarbeten som i syfte att på längre sikt förbättra sysselsättningsituationen i dessa lands- delar?

Denna anhållan bordlades.

§ 20

Till bordläggning anmäldes riksdagens löncedelegations redogörelse för dess verksamhet under år 1966.

§ 21

Anmäldes, att följande motioner un- der sammanträdet avlämnats till herr talmannen:

nr 50, av herr *Mundebo m. fl.*, om sänkning av rösträttsåldern,

nr 51, av herr *Hector m. fl.*, om hjälp till återuppbyggnad av ödelagda om- råden i Vietnam,

nr 52, av herr *Jönsson* i Arlöv *m. fl.*, om försöksverksamhet med sammanhållna klasser i grundskolans årskurs 9,

nr 53, av herr *Gustafsson* i Borås, om en översyn av medicinalstyrelsens disciplinnämnds verksamhet och organisation,

nr 54, av herr *Lorentzon* *m. fl.*, om hyressubventioner för bostäder åt handikappade,

nr 55, av fru *Ryding* *m. fl.*, om höjt anslag till undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetarskyddets område,

nr 56, av herr *Hermansson* *m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Ersättning åt författare *m. fl.* för utlåning av deras verk genom bibliotek *m. m.*,

nr 57, av herr *Petersson*, om restitution av skatt å bensin för snöscooter använd i renskötsel,

nr 58, av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, om tillsättande av en riksdagens pressombudsman,

nr 59, av fru *Holmqvist* *m. fl.*, angående hävande av adoptivförhållande,

nr 60, av herr *Werbros*, angående skyldigheten att anordna enskilda skyddsrum, samt

nr 61, av herr *Ohlin* *m. fl.*, om åtgärder till hjälp åt ensamstående.

Dessa motioner bordlades.

§ 22

Upplästes och lades till handlingarna följande till kammaren inkomna protokoll:

Protokoll, hållet vid sammanträde med herr talmannen och herr andre vice talmannen i riksdagens andra kammare samt de kammarens ledamöter, som blivit utsedda att jämte talmännen tillsätta kammarens kanslipersonal, den 12 januari 1967.

§ 1

Sedan herr talmannen anmält, att han utsett bankokommissarien, jur.

kand. Åke Gustafsson till ersättare att från och med den 12 januari 1967 vid förfall för sekreteraren bestrida sekreterargöromålen inom kammaren *m. m.*, beslöt herrar deputerade att arvode till Gustafsson skulle utgå med 1 000 kronor per månad.

§ 2

Herrar deputerade beslöt utse:

kanslirådet, jur. kand. Erland Kock till stomnotarie från och med den 10 januari 1967 mot ett arvode av 2 758 kronor per månad jämte personlig lönefyllnad med 300 kronor per månad;

kronofogden, jur. kand. Bertil Björns-son till biträdande jurist från och med den 9 januari 1967 mot ett arvode av 2 000 kronor per månad; samt

fögderiassistenten Curt Berggrén till förste kanslist från och med den 1 januari 1967 mot ett arvode av 2 660 kronor per månad jämte personlig lönefyllnad med 200 kronor per månad.

Arvodena skulle — i motsats till personlig lönefyllnad — uppräknas i överensstämmelse med vad som kunde komma att följa av överenskommelser om generella lönetillägg inom den övriga delen av riksdagsförvaltningen.

§ 3

Anmäldes att riksdagens tillsättnings-nämnd förordnat

dels herr Bertil Arborén, fru Signhild Elfner samt herrar Hans Heimbürger och Anders Norrman till förste stenografer hos andra kammaren med arvode motsvarande löneklass A 26,

dels fröken Anita Hallberg, herr Bengt Henningsson, fru Ingrid Nilsson samt herrar Lars Nilsson, Göte Schenning, Rune Söderström och Gustaf Titz till stenografer hos kammaren med arvode motsvarande löneklass A 21.

Herrar deputerade beslöt att här ifrågavarande tjänstemän skulle inträda i tjänstgöring hos kammaren från och med den 12 januari 1967.

§ 4

Sedan herr talmannen anmält att han beviljat stenografen hos kammaren

Gustaf Titz tjänstledighet på grund av sjukdom under tiden den 12—29 januari 1967, beslöt herrar deputerade förordna den av första kammarens kansli-tillsättare utsedda reservstenografen fru Yvonne Junestrand att under Titz' sjukledighet uppehålla dennes stenograftjänst.

I anslutning härtill bemyndigades kammarens sekreterare att vid kortare ledigheter förordna erforderlig vikarie.

§ 5

Herrar deputerade beslöt utse fru Anna-Carin Brunnkvist och fru Eva Klang till reservstenografer från och med den 12 januari 1967.

§ 6

Herrar deputerade beslöt utse fru Ingegerd Carlsén, fru Ingrid Eldin, fru

Gunvor Elg, fru Ingegerd Wahrgren, fru Lore Andersson och fru Kerstin Mörk till maskinskrivare vid snabbprotokollet från och med den 12 januari 1967.

Med tillsättandet av en maskinskrivartjänst skulle tills vidare anstå.

In fidem
Sune K. Johansson

§ 23

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 11.25.

In fidem
Sune K. Johansson

Tisdagen den 17 januari

Kl. 15.30

§ 1

Svar på fråga ang. tillämpningen av den s. k. 80-procentregeln vid beskattningen

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet STRÄNG, som yttrade:

Herr talman! Herr Dickson har frågat om jag avser att föreslå den ändringen beträffande tillämpningen av den s. k. 80-procentregeln vid beskattningen att denna regel iaktas ex officio.

Av taxerings- och uppbördstekniska skäl har det hittills inte varit möjligt att tillgodose det i och för sig berättigade önskemålet att 80-procentregeln skul-
le iaktas ex officio vid skattedebitering-
en. Avsikten är att undersöka om förut-
sättningar härför föreligger efter den

planerade övergången den 1 januari 1968 till automatisk databehandling inom uppbördsväsendet.

Vidare anförde

Herr DICKSON (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för det uttömmande och helt tillfredsställande svaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 2

Svar på fråga ang. skyddet för TV- och radiosändare mot överkan eller sabotage

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för försvarsdepartementet, herr statsrådet ANDERSSON, som yttrade:

Svar på fråga ang. åtgärder för att förbättra polismans personliga skydd

Herr talman! Herr Nihlfors har frågat mig om jag anser att vårt lands TV- och radiosändare har ett ur försvarssynpunkt fullgott skydd mot åverkan eller sabotage som i ett utrikespolitiskt spånt läge kan försvåra eller helt lamslå försvarsledningens möjligheter att ge information till svenska folket.

Med anledning av herr Nihlfors' fråga vill jag meddela följande.

För ett beredskapsläge är bevakning av varierande art och styrka planlagd för huvuddelen av landets TV- och ljudradiosändare, t. ex. genom lokalförsvarsförband eller civilförsvarspolis. Vid sidan om bevakningen bidrar ett flertal åtgärder till att öka driftsäkerheten. Ljudradion disponerar ett stort antal sändare inom skilda våglängdsområden. Praktiskt taget alla TV- och ljudradiosändare har dubblerats. Huvuddelen av sändarna har dessutom getts ett inte oväsentligt byggnadstekniskt skydd. Större sändare är försedda med reservaggregat för elkraftförsörjningen. Vidare finns ett antal transportabla ljudradiosändare som kan ersätta skadade sändare. Vid avbrott eller störningar på programförbindelsen till sändaren kan programmet överföras trådlöst från sändare till sändare.

De redovisade förhållandena ger en sådan säkerhet att det får anses osannolikt att TV- och ljudradiodistributionen kan lamslås i ett läge, då för beredskap planlagda åtgärder trätt i kraft.

Vidare anförde

Herr NIHLFORS (fp):

Herr talman! Jag tackar herr statsrådet för det svar han nyss lämnat.

Jag tror att man på många håll i landet blev oroad över avbrottet i TV-sändningen på nyårsafton, just ur de aspekter jag framfört i min fråga till statsrådet. Man blev kanske inte bara bestört för att man icke fick höra Jarl Kulle läsa nyårsdikten, utan man tänkte säkerligen också på andra situationer

där avbrott i en TV- eller radiosändare kan ske. Sändarna är ju till för att, om något allvarligt inträffar, skapa kontakt mellan framför allt försvarsledningen i landet och folket, och sådana avbrott kan därför bli allvarliga. Jag är tillfreds med det svar jag fått och tror också att många känner sig lugnade efter vad som här har upplysts i statsrådet Anderssons svar.

Men man kan ju undra över att kabeln till TV-sändaren har lagts ned så att det tydligen inte fordras särskilt mycket för att göra sabotage mot den. Jag undrar om det inte kan vara av behovet påkallat att se över alla anordningar i det stycket i djupaste fredstid, så att man inte tas på sängen eller tidsmässigt hamnar i onödigt besvärliga situationer om någonting inträffar som kan föranleda ett beredskapsläge.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 3

Svar på fråga ang. åtgärder för att förbättra polismans personliga skydd

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING, som yttrade:

Herr talman! Herr Turesson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att förbättra polismans personliga skydd.

Rikspolisstyrelsen har sedan sin tillkomst den 1 juli 1964 bedrivit ett intensivt arbete för att förbättra den personliga utrustningen för polismännen och för att få fram ny utrustning, framför allt för att kunna ge den enskilde polismannen bättre möjligheter att skydda sig.

Tillgången till personlig skyddsutrustning var tämligen obetydlig inom det kommunala polisväsendet. Rikspolisstyrelsen har därför inte haft några egentliga erfarenheter att bygga på vid sitt arbete med utvecklingen av sådan utrustning utan har i stort sett varit

Svar på fråga ang. begränsning av minderårigas rätt att inneha luft- och fjädervapen

tvungen att börja från grunden. Det är ett oavvisligt krav att den materiel som ställs till polisens förfogande är så tillförlitlig som över huvud taget är möjligt. Utrustning som inte är effektiv och tillförlitlig kan göra mer skada än nytta. Noggranna och tidskrävande undersökningar har därför blivit erforderliga.

Rikspolisstyrelsen har i första hand inriktat sig på att få fram skyddsvästar, tårgasutrustning, kravall- och skyddshjälmarna samt bärbara radioapparater. Man har goda förhoppningar om att under den närmaste tiden få fram en godtagbar typ av skyddsväst, som beräknas kunna levereras under hösten 1967. Likaså väntas prov med en ficksprayförpackning med tårgas, som varje polisman skall kunna bära med sig, leda till ett positivt resultat under våren. Leverans kan ske i höst. En större sprayförpackning avsedd för insprutning av tårgas exempelvis genom nyckelhål är redan i bruk. I övrigt pågår prov med en tårgashandgranat och tårgasammunion. I samband med tårgasutrustningen har iordningställt en gasskyddsväska och en speciellt avpassad verktygssats som också beräknas kunna levereras under hösten 1967.

I statsverkspropositionen har 2,5 miljoner kronor beräknats för personlig utrustning, bl. a. kravallhjälmarna och skyddshjälmarna för bilförare, och 1,4 miljoner kronor för speciell materiel, vari ingår bl. a. gasutrustning och skottsäkra västar. Vid bifall till dessa anslagsyrkanden kan inköp ske av personlig skyddsutrustning allteftersom de pågående proven ger positiva resultat.

Genom förbättrade kommunikationsmöjligheter förbättras också den enskildes personliga skydd avsevärt. Den typ av bärbara radioapparater som finns inom polisväsendet för närvarande är bl. a. på grund av sin storlek inte så användbar som är önskvärd. Inom rikspolisstyrelsen pågår prov för utveckling av en betydligt mindre apparat, som flertalet polismän skulle kunna utrustas med.

En väsentlig fråga när det gäller polismannens skydd är givetvis den attityd som allmänheten intar till polisens arbete till skydd för den enskilde och samhället. Det inträffar nu alltför ofta att allmänheten åser misshandel av polismän utan att ingripa till polismannens hjälp eller över huvud vidta några åtgärder som visar solidaritet med ordningsmakten. I statsverkspropositionen har medel beräknats för en opinionsundersökning i syfte att söka klarlägga förekommande spänningsförhållanden mellan polis och allmänhet.

Vidare anförde

Herr TURESSON (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga. Svaret var uttömmande och utgör enligt min mening en god sammanfattning av de åtgärder som förbereds. Jag uttrycker endast förhoppningen att planerna skall kunna föras ut i verkligheten och bli effektiva snarast möjligt.

I slutet av sitt svar talar justitieministern om allmänhetens attityd till polisens arbete. Jag tror det är värdefullt att denna fråga blir föremål för de utredningar som justitieministern avser att låta verkställa eller som rikspolisstyrelsen kommer att göra. Men jag tror att det är lika viktigt att samhället skärper sin attityd mot sådana gangsters, vilkas verksamhet vi för en vecka sedan till vår förfäran fick uppleva. Jag tror att samhället eftertryckligt måste säga ifrån att vi i ett rättssamhälle inte tolererar att gangstermentalitet och ett gangstervälde utvecklas på det sätt som nu onekligen håller på att ske.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 4

Svar på fråga ang. begränsning av minderårigas rätt att inneha luft- och fjäddervapen

Ordet lämnades på begäran till

Svar på fråga ang. offentliggörandet av namn på i brottsammanhang anhållna personer

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **KLING**, som yttrade:

Herr talman! Herr Werbro har frågat mig när jag avser utfärda bestämmelse för begränsning av minderårigas rätt att inneha luft- och fjädervapen.

Arbete pågår f. n. inom justitiedepartementet med att upprätta en promemoria rörande vissa ändringar i vapenförordningen. I detta sammanhang behandlas också frågan om rätten att inneha luft- och fjädervapen. Sedan promemorian har färdigställts och remissbehandlats, kommer förslag till de ändrade bestämmelser som behandlingen kan ge anledning till att föreläggas riksdagen så snart som arbetsläget tillåter.

Vidare anförde

Herr **WERBRO** (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet och chefen för justitiedepartementet för svaret.

Min fråga föranleddes av ett riksdagsbeslut år 1965 med anledning av en av mig väckt motion beträffande begränsning av rätten att inneha vapen av detta slag. Riksdagen beslöt på grundval av ett utlåtande från andra lagutskottet att hemställa hos Kungl. Maj:t att åtgärder måtte vidtagas för att få fram en lagbestämmelse på detta område för att förhindra att minderåriga får tillgång till luftvapen. Sedan detta riksdagsbeslut har olyckornas antal inte minskat, utan olyckor av detta slag förekommer nu i än större omfattning och antalet minderåriga som innehar vapen blir allt större.

Av de polisutredningar som gjorts inom olika polisdistrikt i landet framgår, att sådana här olyckor förekommer i särskilt stor utsträckning i samband med högtider och då barnen är lediga från skolan.

Det är nödvändigt att vi så snart som möjligt får skärpta bestämmelser på detta område, och jag hoppas att arbetsläget inom departementet tillåter att ett

lagförslag föreläggs riksdagen inom den närmaste tiden.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 5

Svar på fråga ang. offentliggörandet av namn på i brottsammanhang anhållna personer

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **KLING**, som yttrade:

Herr talman! Herr Hector har frågat mig om jag anser nuvarande regler och praxis i fråga om utlämnande av namn på personer anhållna i brottsammanhang vara förenliga med god rättsordning.

Jag vill först framhålla, att förutsättningarna för ett anhållningsbeslut är noggrant reglerade i rättegångsbalken. För sådant beslut krävs att det finns skäl till häktning, d. v. s. i regel att någon är på sannolika skäl misstänkt för brott av viss svårhetsgrad. Om det är av synnerlig vikt, att någon i avbidan på ytterligare utredning tas i förvar, kan han dock anhållas även om det ej finns fulla skäl till häktning.

Enligt sekretesslagen får handlingar om användning av tvångsmedel inte utlämnas, om det skäligen kan befaras att utlämnandet skulle vara menligt för enskild person. Regelmässigt brukar utlämnande av handling som ingår i förundersökningen inte komma i fråga innan åtal har väckts.

Muntliga upplysningar angående förundersökningsmaterial kan dock lämnas till pressens representanter. Detta följer av tryckfrihetsförordningens bestämmelser. När det gäller namn på anhållna personer brukar offentliggörande komma i fråga endast i samband med efterlysning av person som har anhållits i sin frånvaro.

Enligt min mening sköter polismyn-

Svar på fråga ang. verkställigheten i äktenskapsskillnadsmål av domstols beslut om vårdnaden av barn

digheterna sin informativa verksamhet i samband med förundersökningar i stort sett tillfredsställande.

Offentlighetskommittén har i ett nyligen avgivet betänkande föreslagit, att vad som nu gäller i fråga om polisens rätt att lämna upplysningar till pressen skall bestå. Beslut under förundersökning, exempelvis om anhållande, skall enligt kommitténs förslag inte kunna sekretessbeläggas av hänsyn till den enskilde.

Med utgångspunkt från vissa förekomna fall har det lämpliga i gällande ordning ifrågasatts. Först sedan offentlighetskommitténs betänkande remissbehandlats kan ståndpunkt tas i denna fråga.

Vidare anförde

Herr HECTOR (k):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga.

Självfallet har jag inte ifrågasatt polismyndighets legitima rätt att få pressens och allmänhetens hjälp i spaningsarbete, men det finns vissa allmänt accepterade regler och begränsningar för sådant offentligt utlämnande av den enskilde. Till och med i rättegångsreferaten nämnes ju inga namn, och vid offentliga efterlysningar, då namn och signalement måste angivas, är väl förutsättningen den att vederbörande är så gott som oemotsägligt bunden vid brottet.

I det nu aktuella fall som föranlett denna fråga — de först anhållna i samband med polisdråpen — har indicierna varit mycket svaga. Trots detta släpptes en veritabel häxjakt loss i press och hos allmänhet, vilket måste ha inneburit personlig katastrof och tragedi för de oskyldigt misstänkta och deras anförvanter — kanske inte så mätbar som för dråpens offer men dock av mycket djupgående art.

En bakomliggande faktor har i dessa sammanhang alltför litet tagits med i be-

räkningen. Från offentligt håll utgår man gärna vid vädjan till press och allmänhet alltför mycket från myten och önskedrömmen om den genomgående ansvarsmedvetna pressen och den genomgående besinningsfulla och omdömesgilla allmänheten. Denna myt bör man snarast göra sig kvitt. Den obehagliga sanningen är i stället att hyenementaliteten hos pressen och den hysteriska lynchlusten hos allmänheten utvecklas alltmera. Insikt i dessa aktuella förhållanden skulle motivera en allt större försiktighet från polismyndigheternas sida när det gäller uppgifters utlämnande, en allt större vaksamhet mot sensation och hysteri.

Då det av justitieministerns svar framgår att han är mycket väl medveten om hela denna problematik ber jag än en gång att få tacka för svaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 6

Svar på fråga ang. verkställigheten i äktenskapsskillnadsmål av domstols beslut om vårdnaden av barn

Ordet lämnades på begäran till

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet KLING, som yttrade:

Herr talman! Herr Sjöholm har i en enkel fråga till statsrådet Odhnoff framhållit, att domstols beslut om vårdnaden av barn i äktenskapsskillnadsmål kan verkställas utan hinder av att det inte har vunnit laga kraft och att barn därigenom kan flyttas fram och åter mellan föräldrarna, vilket kan ha otillfredsställande konsekvenser för barnets psykiska hälsa. Mot bakgrunden därav har herr Sjöholm frågat vilka åtgärder statsrådet ämnar vidta för att få en bättre ordning i detta avseende. Då lagstiftningsfrågor av detta slag tillhör justitiedepartementets verksamhetsområde, ankommer det på mig att besvara frågan.

Svar på fråga ang. förflyttningen av för samhällsvård omhändertagna barn

I föräldrabalken föreskrivs att domstol efter vad som finnes skäligt äger meddela interimistiska vårdnadsbeslut och att dessa går i verkställighet omedelbart. Möjligheten att genom sådana beslut omedelbart få en provisorisk lösning av frågan, var ett omtvistat barn skall vistas, kan omöjligen undvaras. Därmed är inte sagt att interimistiska beslut alltid behöver meddelas. Särskilt i mål om äktenskapsskillnad, som har föregåtts av hemskillnad, kan det finnas anledning att iaktta försiktighet när det gäller att genom interimistiska beslut ändra vad som har gällt under hemskillnadstiden. De nuvarande reglerna ger domstolarna möjlighet att i sådana fall handla efter omständigheterna. Jag har inte något intryck av att domstolarna meddelar interimistiska beslut i onödan, och någon ändring av de nu berörda reglerna anser jag inte behövligen.

När det gäller verkställigheten av vårdnadsbeslut bör nämnas, att lagberedningen förra året framlade ett lagförslag som innebär bl. a. att verkställighet inte skall få ske när den kan medföra avsevärd fara för barnets kroppsliga eller själsliga hälsa. Proposition på grundval av lagberedningens förslag kommer — såsom framgår av den till riksdagen översända propositionsförteckningen — att föreläggas riksdagen under vårsessionen.

Vidare anförde

Herr SJÖHOLM (fp):

Herr talman! Det börjar bli riktigt spännande att ställa enkla frågor — man vet aldrig vem man får svar av. I fjol ställde jag en gång en fråga till statsminister Erlander och fick svar av statsrådet Hermansson, och det gick naturligtvis också bra. Nu har jag frågat statsrådet Odhnoff och får svar av statsrådet Kling. Att jag påpekar detta får inte tolkas som att jag skulle vara besviken. Jag har kanske i stället anledning att vara extra tacksam, eftersom statsrådet Kling sannolikt har den något

större erfarenheten av de frågor jag har ställt.

Statsrådet Kling säger i svaret att man inte kan undvara dessa interimistiska beslut. Det är jag medveten om. Min tanke var emellertid att första instans, häradsrätt eller rådhusrätt, inte skulle ändra det bestående förhållandet såvida det inte förelåg speciella skäl härför, vanvård etc. Det skulle alltså gälla tills domen vunnit laga kraft. Som det nu är har det hänt att första instans sagt att barnet skall vårdas hos modern, och barnet har till och med hämtats från fadern till modern. Sedan kanske hovrätten har sagt att barnet skall vistas hos fadern, och då har barnet hämtats ytterligare en gång. Då blir barnet, som en tidning i går uttryckte det, behandlat som en möbel. Detta är naturligtvis inte tillfredsställande.

Samtidigt som jag tackar statsrådet Kling för svaret vill jag säga att jag med stort intresse avvaktar den proposition som har utlovats under vårriksdagen. Allt är nämligen inte väl beställt på detta område.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 7

Svar på fråga ang. förflyttningen av för samhällsvård omhändertagna barn

Ordet lämnades på begäran till

Statsrådet fru ODHNOFF, som yttrade:

Herr talman! Herr Persson i Heden har frågat, om jag uppmärksammat att förflyttning av för samhällsvård omhändertagna barn vid vissa tillfällen skett på ytterst olämpligt sätt och om jag vill medverka till föreskrifter som förhindrar upprepanen.

Barnavårdsnämnden kan ta hand om ett barn för samhällsvård i två huvudfall. Det ena är när barnet är övergivet eller när föräldrarna begär eller samtycker till omhändertagandet och bar-

Svar på fråga ang. förflyttningen av för samhällsvård omhändertagna barn

net behöver viss vård, som föräldrarna inte kan bereda barnet. I det andra hufvudfallet grundas omhändertagandet på att föräldrarna är olämpliga som fostrar eller att barnets eget beteende föranleder ingripande. När det gäller beslut av det sistnämnda slaget föreligger naturligtvis ofta en motsättning mellan myndigheterna och den enskilde, som gör det till en känslig och svår uppgift att verkställa omhändertagandebeslutet.

Sedan ett barn omhändertagits för samhällsvård är det barnavårdsnämnden som har ansvaret för barnet och som bestämmer var barnet skall vara placerat. Nämnden har sålunda befogenhet att flytta barnet från ett fosterhem till ett annat eller från en anstalt till ett fosterhem och tvärtom. Endast vid intagning i ungdomsvårdsskola fordras beslut av en annan myndighet, nämligen socialstyrelsen. Ett sådant beslut kan överklagas till regeringsrätten, men annars kan man inte överklaga ett beslut om var barnet skall vara placerat.

Barnavårdslagen innehåller inga bestämmelser om hur beslut om omhändertagande skall verkställas eller hur en annan förflyttning av ett omhändertaget barn skall ske. Polismyndigheterna är emellertid skyldiga att lämna handräckning, om barnavårdsnämnden begär det.

Socialstyrelsen har i sina skriftliga anvisningar till barnavårdsnämnderna framhållit, att nämnderna så långt möjligt bör undvika att begära polishandräckning. Om detta ändå är nödvändigt, uppmanas nämnderna att ha en representant med när polismyndigheten skall ombesörja hämtning eller förflyttning av någon som inte fyllt 18 år. I den kursverksamhet som bedrivits i anslutning till barnavårdslagen har socialstyrelsens tjänstemän ständigt framhållit hur nödvändigt det är att förflyttningar av barn sker med största takt och försiktighet.

Erfarenheten har visat att barnavårdsnämnderna i allmänhet sköter de ömtåliga uppgifter, som det här är fråga

om, på ett tillfredsställande sätt. Det torde sällan förekomma att det sker olämpliga förflyttningar på initiativ av en barnavårdsnämnd. Socialstyrelsen avser dock att utfärda ytterligare anvisningar till nämnderna för att inskräpa betydelsen av att förflyttningen sker på ett för barnet och andra berörda skonsamt sätt.

Vidare anförde

Herr PERSSON i Heden (cp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet fru Odhnoff för svaret på min enkla fråga — det har ju lämnats mycket snabbt.

Jag har inte någon som helst invändning mot fru Odhnoffs rekapitulation av barnavårdslagens bestämmelser och av hur handläggningen skall ske — allt är i enlighet med vad barnavårdslagen säger. Men det finns i alla fall vissa saker som jag inte riktigt kan acceptera. Fru Odhnoff säger att övergrepp ytterst sällan sker vid förflyttningar eller vid omhändertagande av barn. Så är dock tyvärr fallet.

»Samhällets vård av barn och ungdom har till syfte att främja en gynnsam utveckling av de unga och goda uppväxtförhållanden i övrigt för dem.» Denna barnavårdslagens inledande bestämmelse uttrycker klart syftet med hela lagen. Där anges hur grannliga handläggningen är. Det anges också att den för vård omhändertagne skall erhålla god vård och fostran, och i detta inbegripes utan tvivel även sättet för omhändertagandet eller just förflyttningen.

Att våra barnavårdsmyndigheter inte alltid följt innebörden av det som kan innefattas i barnavårdslagens 1 §, där om vittnar många upprörande exempel. Det är fall som har handlagts i rak motsats till det syftemål som anges i lagen, nämligen en god ungdomsfostran. Drastiska exempel på det mest omdömeslösa förfarande skulle kunna återges. Det är ganska hårda ord när man säger så,

Interpellation ang. helikopter- och svävartrafik i Stockholms skärgård

men jag har belägg för att det förekommit mycket omdömeslösa förflyttningar av barn som är omhändertagna av samhället för vård. Det ges nu inte tid att ange dessa exempel, och inte heller föreligger anledning att här rekapitulera de många händelser som inträffat i bl. a. närhet av min bygd. Men jag vill ändå säga att de ingripanden som barnavårdsmyndigheterna i många fall gjort med polishandräckning inte verkat i barnavårdslagens syfte, som är att befrämja en god barnavård och ungdomsfostran. Ett bryskt — eller i varje fall omdömeslöst — handläggande av sådana ärenden leder till det rakt motsatta. Vi har här i landet ganska stora bekymmer med ungdomsvården, och om omhändertagandet av barn och ungdomar sker på ett felaktigt sätt, så kan därmed inskräpas en hatkänsla, vilket kan få rakt motsatt effekt mot det angivna syftet i barnavårdslagens första paragraf.

Jag är tacksam för att statsrådet fru Odhnoff upplyst om att socialstyrelsen avser att utfärda ytterligare anvisningar, och jag hoppas innerligt att vår nya familjeminister tar itu med dessa spörsmål, så att det som hänt på detta område under allra senaste tiden inte upprepas i fortsättningen.

Herr talman! Med det anförda ber jag än en gång att få tacka för svaret.

Härmed var överläggningen slutad.

§ 8

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet riksdagens lönelegations å bordet vilande redogörelse för dess verksamhet under år 1966.

§ 9

Föredrogs var för sig följande å bordet vilande motioner; och hänvisades därvid

till konstitutionsutskottet motionen nr 50;

till statsutskottet motionerna nr 51—56;

till bevillningsutskottet motionen nr 57;

till bankoutskottet motionen nr 58;

till lagutskott motionerna nr 59 och 60; samt

till allmänna beredningsutskottet motionen nr 61.

§ 10

Föredrogs var för sig följande, vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda men då bordlagda interpellationsframställningar, nämligen av:

herr *Hector*, till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet angående undervisningen för militär personal i de internationella konventionsbestämmelserna angående rättsliga och humanitära regler i krigstillstånd, samt

herr *Lorentzon*, till herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet angående åtgärder för att minska arbetslösheten i norrlandslänen.

Kammaren biföll dessa framställningar.

§ 11

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren, att Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och nr 2 skulle uppföras sist å föredragningslistan för kammarens nästkommande sammanträde.

§ 12

Interpellation ang. helikopter- och svävartrafik i Stockholms skärgård

Ordet lämnades på begäran till

Fru NETTELBRANDT (fp), som yttrade:

Herr talman! I en interpellation vid föregående års riksdag frågade jag om statsrådet och chefen för kommunika-

Interpellation ang. helikopter- och svävartrafik i Stockholms skärgård

tionsdepartementet var beredd att vidta åtgärder i syfte att upprätta en skärgårdens helikopterorganisation med hänsyn till de då besvärliga isförhållandena i Stockholms södra skärgård. I svaret ansåg statsrådet det varken av kostnads- eller serviceskäl vara motiverat att upprätta en särskild statlig helikopterorganisation. Under debattens gång medgav emellertid kommunikationsministern, att det givetvis kunde finnas lägen då helikoptern inte bara ur servicesynpunkt är ett tilltalande alternativ utan även ur kostnadssynpunkt ett gynnsamt sådant. »Om man sätter in en helikopter en timme för en kostnad av 1 400 kronor, kan det vara billigare än att över en helg sätta in en isbrytande båt, eftersom detta kan kosta flera tusen kronor», yttrade statsrådet bl. a. Statsrådet ville dock inte binda sig för en viss lösning av frågan förrän den statliga utredningen om trafikförhållandena i Stockholms södra skärgård framlagt sina förslag.

Utredningen har nu avgivit sitt betänkande, varav framgår att den lösning av skärgårdens trafikproblem som där förordas går ut på ökad användning av just isbrytare och båtar vid besvärliga isförhållandena. Av de ansvariga skärgårdsmyndigheterna liksom av skärgårdsbefolkningen över huvud taget uppfattas utredningens förslag närmast som en konventionell lösning av trafikproblemen. Inga mer genomgripande förbättringar av trafikförhållandena föreslås således av utredningen.

Vid en uppvaktning inför kommunikationsministern den 11 januari i år framlade en tremannadeputation från Djurö kommun synpunkter på skärgårdens trafiksituation. Deputationen avvisade den statliga utredningens lösningar och krävde i stället att en permanent helikopterorganisation skulle inrättas, beredd att rycka in när isen lägger sig. Delegationen krävde vidare att tidsenligare kommunikationsmedel sattes in än båtar och isbrytare. Förutom heli-

koptrar borde svävfarkoster kunna prövas.

Att det senare förslaget inte är helt orealistiskt visar en i dagarna publicerad utredning, vilken utförts på uppdrag av byggnadsnämnden i Boo kommun. Av utredningen framgår att svävartrafik kan ställa sig billigare än t. o. m. konventionell trafik. Till svävarens fördel talar bl. a. den omständigheten att restiderna förkortas i jämförelse med den reguljära båttrafikens restider. Kapaciteten är också stor vid svävartrafik. Farkoster med plats för 160 passagerare tillverkas nu i England av British Hoovercraft. Svävarna är vidare oberoende av isförhållanden och har förmåga att gå över land.

I det strax före årsskiftet publicerade förslaget till reviderad regionplan för Storstockholm finns också svävartrafiken med som ett framtida alternativ till de kollektiva färdmedlen i regionen. Regionplaneförfattarna har räknat med svävare som ett utmärkt färdmedel i skärgården och eventuellt även på Mälaren. De kommunala myndigheterna i Boo kommun avser att intressera kommunalförbundet för Stockholms stads och läns regionala frågor (KSL), som nu är huvudman för SL (Storstockholms lokaltrafik), för reguljär svävartrafik. Enligt min mening bör SL och därmed KSL även ta ansvar för skärgårdstrafiken i ökad omfattning samt pröva förutsättningarna för en framtida svävartrafik i skärgården och på vattnen i mälalområdet.

I avvaktan på sådana utredningar och förslag bör emellertid de nu aktuella problemen i södra skärgården ges andra lösningar. Isförhållandena kan i år bli lika besvärliga som föregående vinter. Därom vet vi ännu ingenting. Flera öar saknar förbindelser med fastlandet. Vid isbeläggning angörs endast ett fåtal bryggor. I stället brukar isrännor brytas för båttrafiken. Befolkningen får därvid ofta gå lång väg för att sedan kanske i mörker och kyla i timmar få vänta på båten. Ibland har dessa pro-

Interpellation ang. helikopter- och svävartrafik i Stockholms skärgård

menader fått företas i issörja. Det är uppenbart att sådana förhållanden är förenade med stort besvär och direkta risker.

Turtätheten i båttrafiken är inte heller vad den borde vara. Vintertid kan sålunda personer från Nämndö med ärenden till Stockholm, t. ex. för ett tandläkarbesök, få ge sig i väg redan på söndagen för att kunna återvända först på fredagen, om de anlitar de ordinarie förbindelserna. Det är ett klart otillfredsställande förhållande. Det är både av serviceskäl och sociala skäl motiverat, att de cirka 800 skärgårdsbor, som på detta sätt kan bli helt isolerade, får andra möjligheter till rimliga kontakter med varandra och med befolkningen på fastlandet.

Statsrådet har tidigare visat visst positivt intresse för periodvis insatt helikoptertrafik i skärgården. Men någon skärgårdens helikopterorganisation har mig veterligen ännu inte kommit till stånd. Då det hela tiden varit fråga om en helikopterberedskap, som endast skulle utnyttjas vid otjänliga väderleksförhållanden, exempelvis vid svårare isförhållanden, har jag svårt att förstå varför inte sådana åtgärder, som jag här förordat, skulle kunna vidtas med det snaraste för att på så sätt ge befolkningen i skärgården större trygghet och bättre service.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört anhåller jag om andra kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande frågor:

1. Är herr statsrådet mot bakgrund av de nya omständigheter som tillkommit sedan föregående år nu beredd vidta åtgärder i syfte att upprätta en särskild helikopterorganisation för Stockholms skärgård att insättas vid svårare isförhållanden?

2. Vill herr statsrådet medverka till att frågan om trafik med svävare i skärgården blir närmare utredd?

Denna anhållan bordlades.

§ 13

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner överlämnats till kammaren:

nr 8, angående överlåtelse av staten tillhörig mark,

nr 9, angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, och

nr 12, angående livränta till vissa personer.

Dessa propositioner bordlades.

§ 14

Anmälades, att följande motioner under sammanträdet avlämnats till herr talmannen:

nr 62, av herrar *Antonsson* och *Werbro*, angående grunderna för fastställande av antalet landstingsmän,

nr 63, av herr *Bohman m. fl.*, om åtgärder i syfte att fördjupa och stärka det svenska folkstyret,

nr 64, av herrar *Ullsten* och *Antonsson*, angående mandatperioderna i kommun och landsting,

nr 65, av herr *Rimmerfors m. fl.*, angående nya metoder för framställning av näringsmedel,

nr 66, av herrar *Källstad* och *Westberg*, om rationalisering av undervisningsväsendet,

nr 67, av herrar *Ohlin* och *Hedlund*, om ytterligare professurer i åldringsforskning,

nr 68, av fru *Ryding m. fl.*, angående den politiska informationen i grundskola och gymnasium,

nr 69, av herrar *Sundkvist* och *Johansson* i Växjö, om vidgade möjligheter för handikappade att erhålla utbildning och tjänst,

nr 70, av herrar *Sundkvist* och *Johansson* i Växjö, angående undervisningen i olycksfallsvård,

nr 71, av herr *Westberg*, angående utnyttjandet av yrkesskolans resurser,

nr 72, av herr *Andersson* i Luleå *m. fl.*, om samordning av företagens hälsovård med den allmänna sjuk- och hälsovården,

nr 73, av herr *Bohman m. fl.*, om avslag å Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Bidrag till politiska partier,

nr 74, av herr *Börjesson* i Falköping, angående ersättningen till suppleant i styrelse för allmän försäkringskassa,

nr 75, av herrar *Gustafsson* i Alvesta och *Larsson* i Borås, om vidgade möjligheter till fria resor för vissa handikappade,

nr 76, av herrar *Nilsson* i Agnäs och *Larsson* i Norderön, om främjande av bostadsbebyggelse på landsbygden,

nr 77, av herr *Bohman m. fl.*, angående reklamfinansiering av ett fristående televisionsbolag,

nr 78, av herr *Berglund*, angående fördelningen av skatteutjämningsbidraget,

nr 79, av herr *Hedlund m. fl.*, angående kostnadsfördelningen mellan stat och kommun,

nr 80, av herrar *Ohlin* och *Hedlund*, angående konstnärstipendier m. m.,

nr 81, av herr *Karlsson* i Huddinge *m. fl.*, om statlig totalfinansiering av bostadsbyggandet,

nr 82, av herr *Berglund m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 10, med förslag till förordning om investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten,

nr 83, av herr *Enskog*, angående avdraget vid beskattningen för traktementskostnader,

nr 84, av herr *Werbros m. fl.*, om undantag från allmän varuskatt för proteser,

nr 85, av herr *Öhvald m. fl.*, om visst undantag för stat och kommun från den allmänna varubeskattningen,

nr 86, av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.*, om pension åt förre notarien och registratören hos bevilningsutskottet P. E. Regnér,

nr 87, av herr *Nilsson* i Gävle *m. fl.*, om tillskapande av ett allmänägt bostadsbyggnadsföretag,

nr 88, av herr *Thylén m. fl.*, om ändrade former för utlåning från allmänna pensionsfonden,

nr 89, av herr *Wiklund* i Stockholm, om inrättande av en befattning som tryckeriteknisk expert vid riksdagens förvaltningskontor,

nr 90, av herr *Svensson* i Vä *m. fl.*, om åtgärder för en effektiv rättsvård,

nr 91, av herr *Fridolfsson* i Stockholm *m. fl.*, angående enskild arbetstgares skadeståndsskyldighet enligt lagen om kollektivavtal,

nr 92, av herr *Gustafsson* i Borås, om påskrift på cigarettpaket om rökningens hälsovadlighet,

nr 93, av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*, om förhandlingsrätt för pensionärer,

nr 94, av herr *Werbros*, angående arbetet å sön- och helgdagar i bageri- och konditorirörelse,

nr 95, av herr *Bohman m. fl.*, om enskild äganderätt till lägenhet i flerfamiljsfastighet,

nr 96, av herr *Börjesson* i Falköping, angående ogiltigförklaring av uppsägning enligt hyresregleringslagen,

nr 97, av herr *Börjesson* i Falköping, om upphävande av bestämmelserna om trafik i samband med statsbesök,

nr 98, av herr *Persson* i Heden *m. fl.*, angående skyldighet för fastighetsägare att deltaga i kostnad för enskild väg,

nr 99, av herr *Thylén m. fl.*, om ett enhetligt identifieringsljus på utryckningsfordon i de nordiska länderna,

nr 100, av herr *Thylén m. fl.*, om belysning av övergångsställen för gående,

nr 101, av herr *Werbros*, om utrustning av polisens bilar med varningsskyltar i syfte att öka trafiksäkerheten,

nr 102, av herr *Werbros m. fl.*, om kontroll från trafiksäkerhetssynpunkt av utländska motorfordon genom tullverkets försorg,

nr 103, av herr *Lundberg*, om inrättande vid lantbrukshögskolan av en tjänst som förste konsulent för ensileringsforskning,

nr 104, av herrar *Börjesson* i Falkö-

ping och *Eriksson* i Bäckmora, om åtgärder mot ocker vid försträckning,

nr 105, av herrar *Gustavsson* i Alvesta och *Elmstedt*, om ökad information rörande sociala förmåner,

nr 106, av herr *Hermansson m. fl.*, om en allsidig kulturutredning, samt

nr 107, av herr *Andersson* i Luleå *m. fl.*, om ett enhetligt huvudmannaskap för bl. a. de skyddade verkstäderna.

Dessa motioner bordlades.

§ 15

Meddelande om enkel fråga

Meddelades, att herr talmannen tillställts en enkel fråga av herr *Ekström* i Iggesund till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet angående skattskyldigheten för ersättningar och tävlingspriser till utövare av amatör-idrott.

§ 16

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 16.05.

In fidem
Sune K. Johansson